

COMMISSION EUROPÉENNE
SECRETARIAT GÉNÉRAL

Direction B – Greffe

COM(2021) 572/2
Version révisée suite à la RSC

Bruxelles, dimanche 11 juillet 2021

SENSIBLE : *Cabinets Embargo*
jusqu'à l'adoption

PROCÉDURE ORALE

TEKSTS LV

**Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas
un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai**

Jauna ES meža stratēģija 2030. gadam

Communication de Mr WOJCIECHOWSKI et Mr SINKEVICIUS, en accord avec
M. TIMMERMANS

Cette question est prévue à l'ordre du jour de la 2386ème réunion de la Commission le mercredi 14 juillet 2021.

DÉCISION PROPOSÉE AUX MEMBRES DE LA COMMISSION :

- adopter cette communication ;
- prendre acte des documents de travail des services SWD(2021) 651 et 652
- transmettre au Parlement européen, au Conseil, au Comité économique et social européen, au Comité des régions ainsi que, pour information, aux parlements nationaux.

MARĶĒJUMS – RĪCĪBAS INSTRUKCIJA

Ar Komisijas Lēmumu 2015/444/EK informācijas plūsmas kontrolei ir atļauts izmantot klasifikāciju vai citus drošības marķējumus.

Pievienotajam dokumentam ir divkārsš marķējums

SENSITĪVS: Kabinetos un EMBARGO LĪDZ PIENĒMŠANAI

Tāpēc līdz tā oficiālajai pieņemšanai ar dokumentu jārīkojas saskaņā ar Komisijas drošības noteikumiem:

- Dokumenta satura izplatīšana / apspriešana ir **pielaujama stingri pēc zinātvajadzības principa, tikai kabinetos.**
- Visiem saņēmējiem ir jāapzinās, ka tiek stingri piemērots “zinātvajadzības princips”.
- Dokumentu **nedrīkst izplatīt ārpus kabinetiem:** Dokumentu nav atļauts **skenēt, nosūtīt pa faksu vai pa e-pastu. Papildu kopiju** izgatavošana **nav atļauta.**
- Dokumentu nedrīkst **atstāt birojā bez uzraudzības,** ja ar to netiek strādāts, tas jāglabā aizslēgtā skapī, to **nedrīkst lasīt publiskās vietās.**
- Jebkura dokumenta izplatīšana ir jāveic **aizzīmogatā aploksnē.**
- Kad dokuments vairs nav vajadzīgs, tas ir **jāiznīcina, sasmalcinot.**

***

INSTRUCTIONS POUR LE TRAITEMENT DE CE DOCUMENT TIMBRÉ

La décision 2015/444/CE de la Commission autorise l'utilisation d'identifiants de classification ou d'autres marquages de sécurité sur les documents pour contrôler le flux d'information.

Le document en annexe est doublement timbré

SENSIBLE: Cabinets et EMBARGO JUSQU'À L'ADOPTION

Il doit par conséquent être conservé selon les règles de sécurité de la Commission, et ce, jusqu'à son adoption formelle:

- *La distribution/la discussion du contenu de ce document doivent se faire **sur la base du "besoin d'en connaître", uniquement au sein des cabinets.***
- *Tous les destinataires doivent savoir que la règle du “besoin d'en connaître” doit être appliquée de manière stricte.*
- ***Le document ne peut pas être diffusé en dehors des cabinets. Aucun scan, fax ou mail** de ce document n'est autorisé. Les **copies ne sont pas tolérées.***
- *Le document **ne peut rester abandonné dans le bureau,** il doit être gardé dans une armoire fermée quand on ne l'utilise pas pour travailler et ne doit **pas être lu dans un endroit public.***
- *Toute distribution de ce document doit être placée sous **enveloppe scellée.***
- *Le document doit être **détruit au moyen d'un destructeur** quand il n'est plus utile.*

Briselē, **XXX.**
COM(2021) 572/2

SENSITĪVS
LĪDZ PIENĒMŠANAI

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Jauna ES meža stratēģija 2030. gadam

{SWD(2021) 651, 652}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Jauna ES meža stratēģija 2030. gadam

1. Ievads

Meži un citas kokaugiem klātas¹ platības aizņem vairāk nekā 43,5% no ES sauszemes teritorijas, un tie ir būtiski visu eiropiešu veselībai un labklājībai. Gaiss, kuru mēs elpojam, un ūdens, ko mēs dzeram, ir atkarīgs no tiem, bet to bagātīgā bioloģiskā daudzveidība un unikālā dabiskā sistēma ir mājvieta un dzīvotne lielākajai daļai sugu, kas sastopamas uz sauszemes visā pasaulē.³ Meži ir vieta saskarsmei ar dabu, **tādējādi palīdzot mums stiprināt mūsu fizisko un garīgo veselību**, un tiem pieder centrālā loma dzīvīgu un pārtikušu lauku apvidu saglabāšanā.

Mežiem jau ilgu laiku ir ārkārtīgi svarīga loma mūsu ekonomikā un sabiedrībā, radot darba vietas un nodrošinot pārtiku, zāles, materiālus, tīru ūdeni un **daudz ko citu**. **Gadsimtiem ilgi meži ir bijuši** plaukstošs kultūras mantojuma un amatniecības, tradīciju un inovāciju centrmezgls. Bet tikpat svarīgi, tie **bija** pagātnē, tie **ir** būtiski mūsu nākotnei. Meži ir dabisks sabiedrotais, pielāgojoties klimata pārmaiņām un cīnoties pret tām, un tiem būs būtiska nozīme, lai līdz 2050. gadam Eiropa kļūtu par pirmo klimatneitrālo kontinentu. Meža ekosistēmu aizsardzība samazina arī zoonozes un globālo pandēmiju risku. Tādējādi, cilvēku, planētas un labklājības veselīga nākotne ir atkarīga no veselīgu, bioloģiski daudzveidīgu un noturīgu mežu nodrošināšanas visā Eiropā un pasaulē.

Neskatoties uz šo obligāto prasību, Eiropas meži ir pakļauti arvien pieaugošai slodzei – daļēji dabisku procesu, bet arī pieaugošas cilvēku darbības un ietekmes dēļ. Lai gan pēdējo desmitgažu laikā mežu platība ir kļuvusi lielāka, pateicoties dabiskajiem procesiem, apmežošanai, ilgtspējīgai apsaimniekošanai un aktīvai atjaunošanai, un, lai gan tas ir novedis pie vairākām augšupejošām tendencēm, meža aizsardzības statuss būtu ievērojami jāuzlabo, tostarp 27% ES meža platībā, kas ir aizsargājama un kurai vajadzētu būt pašai veselīgākajai⁴. Klimata pārmaiņas turpina negatīvi ietekmēt Eiropas mežus, jo īpaši, bet ne tikai apgabalos ar viendabīgām un vienāda vecuma mežaudzēm. Klimata pārmaiņas ir atklājušas arī iepriekš slēpto ievainojamību, kas pastiprina citus postošus apstākļus, piemēram, kaitēkļus, piesārņojumu un slimības, un tās ietekmē meža ugunsgrēku režīmus, kā rezultātā tiek radīti apstākļi, kādos nākamajos gados ES pieaugs mežu ugunsgrēku apjoms un intensitāte⁵. Koku apauguma zudums pēdējā desmitgadē ir paātrinājies ārkārtēju laika apstākļu un

¹ Ilgtspējīga attīstība Eiropas Savienībā; Uzraudzības ziņojums par progresu virzībā uz IAM sasniegšanu ES kontekstā, 2021. gada izdevums (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/KS-03-21-096>). FAO (ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācija) definē mežu kā zemi, kuras platība pārsniedz 0,5 hektārus, ar kokiem, kuru augstums pārsniedz 5 metrus, un mežaudzes vainagu klājs pārsniedz 10%, un kura netiek izmantota primāri lauksaimniecībā vai kā pilsētas zeme. FAO definē citas kokaugiem klātas platības kā zemi, kuras platība pārsniedz 0,5 hektārus, kuras mežaudzes vainags klāj 5–10% koku, kas spēj sasniegt 5 metru augstumu *in situ*; vai ar mežaudzes vainaga pārklājumu, kas pārsniedz 10%, ja tiek iekļauti mazāki koki un krūmi <http://www.fao.org/3/I8661LV/i8661lv.pdf> vai EUROSTAT definīcija: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Forest>.

² <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/12069644/KS-FK-20-001-EN-N.pdf/a7439b01-671b-80ce-85e4-4d803c44340a?t=1608139005821>.

³ Meži satur 60 000 dažādu koku sugu, 80 procentus abinieku sugu, 75 procentus putnu sugu un 68 procentus pasaules zīdītāju sugu (<http://www.fao.org/3/ca8642en/CA8642EN.pdf>).

⁴ Pamatojoties uz dalībvalstu ziņojumiem (kas attiecas uz laikposmu no 2013. līdz 2018. gadam) saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 17. pantu par minētās direktīvas I pielikumā uzskaitīto biotopu aizsardzības statusu, tikai 49% meža biotopu ir labā stāvoklī. I pielikumā minētie mežu biotopi aizņem apmēram 27% no visas ES apmežotas zemes platības.

⁵ Kosta, H., de Rigo, D., Liberta, G., Houston Durrant, T., San-Miguel-Ayanz, J. (2020) *European wildfire danger and vulnerability in a changing climate: towards integrating risk dimensions* (“Eiropas ugunsgrēka briesmas un ievainojamība mainīgā klimatā: virzoties uz riska dimensiju integrēšanu”, angļu val.). KPC PESETA IV projekts – 19. uzdevums. Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs.

mežizstrādes pieauguma dēļ dažādiem ekonomiskiem mērķiem⁶.

Šīs jaunās ES meža stratēģijas mērķis ir pārvarēt šīs problēmas un atklāt mežu potenciālu mūsu nākotnei. Tā balstās Eiropas zaļajā kursā un ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā līdz 2030. gadam, un tajā ir atzīta mežu centrālā un daudzfunkcionālā loma, kā arī mežsaimnieku un visas mežu nozares vērtības ķēdes ieguldījums ilgtspējīgas un klimatneitrālas ekonomikas sasniegšanai līdz 2050. gadam, vienlaikus nodrošinot visu ekosistēmu atjaunošanu, noturību un pienācīgu aizsardzību. Šī stratēģija aizstāj 2013. gadā⁷ pieņemto un 2018. gadā⁸ novērtēto ES Meža stratēģiju.

Stratēģijā ierosinātās saistības un darbības veicinās ES siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķa sasniegšanu vismaz par 55% 2030. gadā, kā noteikts Eiropas Klimata likumā⁹, un kas tiks īstenots ar pasākumiem, kas izklāstīti paketē "Fit for 55"¹⁰. Saskaņā ar Klimata likumu, lai sasniegtu 2030. gada uzdevumu un klimatneitralitātes mērķi, attiecīgajām ES iestādēm un dalībvalstīm prioritāte jādod ātrai un paredzamai emisiju samazināšanai un vienlaikus ir jāveicina piesārņojuma samazināšana ar dabisko piesaistītāju palīdzību. Siltumnīcefekta gāzu emisijām un mežu un meža produktu radītai piesaistei būs izšķiroša nozīme, lai sasniegtu vērienīgo Savienības kopējo piesaistes mērķi -310 miljoni tonnu oglekļa dioksīda ekvivalentu, kā noteikts priekšlikumā pārskatītai regulai par Zemes izmantošanu, zemes izmantošanas maiņu un mežsaimniecību¹¹. Stratēģija nosaka arī politikas ietvaru, lai nodrošinātu augošus, veselīgus, daudzveidīgus un noturīgus ES mežus, kas būtiski veicina mūsu mērķus bioloģiskās daudzveidības jomā, nodrošina iztiku lauku apvidos un ārpus tiem un atbalsta ilgtspējīgu meža bioekonomiku, kas balstās uz ilgtspējīgāko meža apsaimniekošanas praksi. **Pēdējais balstās uz atzītu un starptautiski saskaņotu dinamisku ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas koncepciju, kurā ir ņemta vērā mežu daudzfunkcionalitāte un daudzveidība**

Lai gūtu panākumus šajā pārejā mums vajadzēs **plašākus**, veselīgākus mežus ar lielāku dažādību, nekā tas ir šodien, jo īpaši attiecībā uz oglekļa uzglabāšanu un piesaisti, **gaisa piesārņojuma ietekmes samazināšanu uz cilvēku veselību** un biotopu un sugu zaudējumu apturēšanu. Tas ir priekšnoteikums, lai meži varētu nodrošināt iztiku un pildīt savas sociālekonomiskās funkcijas nākamajās desmitgadēs. Lai to panāktu, mums būs jāmaina negatīvās tendences, jāuzlabo uzraudzība, lai labāk atspoguļotu mūsu mežu stāvokli, kā arī jāpastiprina centieni aizsargāt un atjaunot mežu bioloģisko daudzveidību un līdz ar to nodrošināt meža noturību. Tikpat svarīgi ir garantēt koksnes pieejamību, kā arī veicināt ar koksni nesaistītas meža nozares saimnieciskās darbības, lai dažādotu vietējo ekonomiku un darbavietas lauku apvidos.

Ņemot vērā pieaugošās un dažkārt konkurējošās prasības mežiem, mēs ir arī jānodrošina, ka koksnes daudzums, ko mēs izmantojam, paliek ilgtspējības robežās¹² un tiek optimāli izmantots saskaņā ar kaskādes principu¹³ **un aprites ekonomikas pieeju. Tā, veidā lai, cik vien iespējams, aizstātu fosilos un ilgmūžīgos materiālus un produktus ar vislielāko vērtību ar oglekļa uzglabāšanu un aprites ekonomiku.**

⁶ <http://www.fao.org/faostat/en/#data/FO> un <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC124374>.

⁷ COM (2013) 659 galīgā redakcija.

⁸ COM (2018) 811 galīgā redakcija.

⁹ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido ietvaru klimatneitralitātes sasniegšanai un groza Regulu (ES) 2018/1999 (Eiropas Klimata likums), COM/2020/80 galīgā redakcija. 2021. gada 5. maijā Eiropas Parlaments un Padome panāca provizorisku politisku vienošanos par priekšlikumu.

¹⁰ Pievienot atsauci uz "Fit for 55"

¹¹ Pievienot atsauci uz ZIZIMM priekšlikumu un pārbaudīt galīgi saskaņotās regulas nosaukumu

¹² [brief_on_role_of_forest-based_bioeconomy_in_mitigating_cc_online\(2\).pdf](#)

¹³ Kaskādes princips jau bija iekļauts ES Meža stratēģijā 2014.–2020. Saskaņā ar šo principu koksne tiek izmantota šādā prioritāšu secībā: 1) koksnes izstrādājumi, 2) to kalpošanas laika pagarināšana, 3) atkārtota izmantošana, 4) pārstrāde, 5) bioenerģija un 6) iznīcināšana.

ES Meža stratēģija ir izstrādāta, sākoties klimata un bioloģiskās daudzveidības krīzēm ar strauji pieaugošajiem tempiem. Nākamā desmitgade ir izšķiroša, un tāpēc stratēģija piedāvā konkrētu plānu 2030. gadam, apvienojot regulatīvos, finansiālos un brīvprātīgos pasākumus.

Tā ietver pasākumus meža aizsardzības un atjaunošanas stiprināšanai, ilgtspējīgas mežu apsaimniekošanas veicināšanai un mežu uzraudzības un efektīvas decentralizētas plānošanas uzlabošanai ES, lai nodrošinātu noturīgas mežu ekosistēmas un ļautu mežiem pildīt savu daudzfunkcionālo lomu. Lai turpinātu atbalstīt ilgtspējīgu meža bioekonomiku klimatneitrālai nākotnei, stratēģijā ir ierosināti pasākumi inovācijai un jaunu materiālu un produktu popularizēšanai, lai aizstātu to fosilos ekvivalentus, kā arī lai veicinātu ar koksni nesaistītu meža nozares ekonomiku, tostarp ekotūrisma. Stratēģija koncentrējas arī uz ilgtspējīgu meža atjaunošanu un apmežošanu, un tai ir pievienots rīcības plāns vismaz 3 miljardu papildu koku stādīšanai ES līdz 2030. gadam.

Izmantojot šo stratēģiju, Komisija piedāvā vērienīgu redzējumu, balstoties uz meža un zemes īpašnieku un apsaimniekotāju stingru iesaistīšanos, motivāciju un centību. **Viņu loma ekosistēmu pakalpojumu nodrošināšanā ir būtiska, un tā ir jāatbalsta. Stratēģija cita starpā cenšas attīstīt finansiālus stimulus, jo īpaši privāto mežu īpašniekiem un apsaimniekotājiem, šo ekosistēmu pakalpojumu sniegšanai.**

Visi pasākumi ir jāplāno un jāīsteno ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm, kā arī valsts un privāto mežu īpašniekiem un citiem mežu kopējiem, jo tie ir vajadzīgo pārmaiņu un dinamiskas un ilgtspējīgas meža bioekonomikas veicinātāji ES. Stratēģijas mērķis ir aktīva visu attiecīgo dalībnieku un pārvaldības līmeņu iesaistīšanās, sākot no dalībvalstīm līdz meža īpašniekiem un apsaimniekotājiem, meža nozarēm, zinātniekiem, pilsoniskajai sabiedrībai un citām ieinteresētajām pusēm.

Lai gan stratēģija ir vērsta tikai uz ES mežiem, un tās mērķis ir sniegt nozīmīgu ES ieguldījumu ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai līdz 2030. gadam, jo īpaši 15. mērķim¹⁴ tā atzīst, ka ar mežu saistītās problēmas pēc savas būtības ir globālas un ka mežu platība turpina dziļi satraucoši samazināties vidēji par 4,7 miljoniem hektāru gadā, un mežu izciršana notiek ar ātrumu 10 miljoni hektāru gadā¹⁵. Komisija atkārtoti apstiprina savu apņemšanos izpildīt 2019. gada paziņojumu par pasaules mežu aizsardzību un atjaunošanu¹⁶, tostarp strādājot ciešā sadarbībā ar saviem globālajiem partneriem meža aizsardzībai, atjaunošanai un ilgtspējīgai mežu apsaimniekošanai, kā arī pieņemot tiesību akta priekšlikumu, lai nodrošinātu, ka produkti, gan iegūti ES, gan trešajās valstīs, kas tiek pārdoti ES tirgū, neveicina globālo mežu izciršanu. **ES sadarbība veicinās integrētu pieeju mežiem, kas vērsta uz vērtību ķēžu pārvaldību, ilgtspējību un likumību, bioloģisko daudzveidību un vietējo iedzīvotāju iztiku.** Augstie mērķi attiecībā uz mežiem saskan ar ES centieniem uzņemties vadību klimata programmā un īstenot ES bioloģiskās daudzveidības stratēģiju 2030. gadam, tostarp ar vērienīgu globālo bioloģiskās daudzveidības satvaru.

¹⁴ 15. mērķis nosaka misiju aizsargāt, atjaunot un veicināt sauszemes ekosistēmu ilgtspējīgu izmantošanu, ilgtspējīgi apsaimniekot mežus, apkarot pārtuksnešošanos, apturēt un apvērst zemes degradāciju un apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos.

¹⁵ FAO (2020) turpat.

¹⁶ ES 2019. gada paziņojums – Meži – Vide – Eiropas Komisija. (europa.eu).

2. Mežu sociālekonomiskās funkcijas atbalstīšana plaukstošiem lauku rajoniem un meža nozarē balstītas bioekonomikas veicināšana ilgtspējības robežās

Meži un mežu nozare nodrošina vairākas sociālekonomiskās funkcijas un ieguvumus, tostarp **papildu darbavietas un izaugsmes iespējas lauku apvidos un atpūtas funkcijas, kas veicina pilsoņu fizisko un garīgo veselību.**

Tiek lēsts, ka ES ir 16 miljoni privāto mežu īpašnieku, un 40% mežu ir iekļauti dažādās valsts īpašuma shēmās. 2018. gadā ES 2,1 miljons cilvēku¹⁷ strādāja tradicionālajā meža nozarē (meža apsaimniekošana, mežizstrāde, kokzāģēšana, koksnes izstrādājumi, korķa, celulozes un papīra iegūšana), radot bruto pievienoto vērtību EUR 109 855 miljonu apmērā. Vēl 1,2 miljoni cilvēku strādāja koka mēbeļu ražošanā un drukāšanas uz papīra nozarē, piemēram, grāmatu un laikrakstu iespiešanā, veidojot attiecīgi EUR 25 un 31 miljardu bruto pievienoto vērtību¹⁸. 2018. gadā 397 000 uzņēmumu darbojās koksnes rūpniecībā, kas ir 20% no ražošanas uzņēmumiem visā ES. Pievienojot šīm darbībām drukāto dokumentu, koksnes siltumenerģijas un elektroenerģijas, kā arī koka būvniecības nozares, **paplašinātās meža nozares vērtību ķēdes atbalstīja 4 miljonus darbavietu zaļajā ekonomikā.** Šis skaitlis no 2008. līdz 2013. gadam samazinājās par aptuveni 20% un kopš tā laika saglabājās diezgan stabils¹⁹.

Ilgspējīga neapstrādāta koksne un materiāli, kas nav koks, ir galvenie ES pārejā uz ilgtspējīgu, klimatneitrālu ekonomiku.

Ilgspējīgi ražoti un ilga mūža koksne **balstīti** produkti var **palīdzēt sasniegt klimatneitralitāti ar oglekļa uzglabāšanu un aizstājot fosilos materiālus,** jo īpaši, izmantojot tajos esošo oglekli, pievienojot to oglekļa piesaistei, kas pretējā gadījumā notiek bioloģiskajos procesos. Iegūstot koksni vai līdzās koka dabiskajai nāvei, **koki atbrīvo oglekli** atmosfērā, piemēram, ugunsgrēkos, dedzinot enerģijas iegūšanai vai ar laiku dabiskajā sabrukšanas procesā. Oglekļa piesaistes periodu var ievērojami pagarināt, pārveidojot koksnes biomasu koksnes materiālos un produktos ar ilgu dzīves ciklu. Zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM) regula²⁰ nodrošina, ka dalībvalstis ziņo un ņem vērā oglekļa krājumu izmaiņas ne tikai mežos, bet arī koksnes izstrādājumu oglekļa krātuvēs, kas tiks pastiprināts pārskatītā regulā, kas ierosināta kā daļa no “Fit-for-55” paketes. **Koksnes izstrādājumi ES piesaista aptuveni 40 MtCO₂e aktīvā oglekļa gadā, vienlaikus radot ieguvumus klimatam,** pateicoties materiālu aizvietošanas efektam, kuru vērtības svārstās no -18 līdz -43 MtCO₂e gadā²¹. Jo ilgāk kalpo produkts, jo labāk tas ietekmē klimata pārmaiņu mazināšanu, kas pēc tam atspoguļojas palielinātajā kopējā sekvestrācijā saskaņā ar dalībvalstu ZIZIMM ziņojumiem un uzskaiti, un, atspoguļojot aizvietošanas ietekmi, netieši tiek ziņots un uzskaitīts kā emisiju samazināšana citās nozarēs.

¹⁷ Eurostat, Darbaspēka apsekojums.

¹⁸ Bruto pievienotās vērtības datu avots: Eurostat 2020: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-izskaidrots/index.php?title=Wood_products_-_production_and_trade#Wood_based_industries un tabula [sbs_na_ind_r2]; nodarbinātība: tabula [lfsa_egan22d] un Roberts u.c. 2020.

¹⁹ Robert, N.; Jonsson, R.; Chudy, R.; Camia, A. The EU Bioeconomy: *Supporting an Employment Shift Downstream in the Wood-Based Value Chains?* (“ES bioekonomika: Atbalstot nodarbinātības maiņu lejup koksnes vērtību ķēdēs?”, angļu val.). *Sustainability* **2020**, *12*, 758. <https://doi.org/10.3390/su12030758>.

²⁰ Regula 841/2018.

²¹ Koksnes izstrādājumu kategorijās ietilpst 1) zāģmateriāli, 2) koka paneļi un 3) papīrs. Siltumnīcefekta gāzu mazināšanā tiem pēc noklusējuma ir pirmā izzušanas funkcija ar dažādām pusperioda vērtībām (35, 25 un 2 gadi). Tādējādi papīrs sabrūk daudz ātrāk (laika gaitā tam ir daudz mazāks potenciāls mazināt pārmaiņas) nekā citas kategorijas. Viss, kas neietilpst šajā kategorijā/lietojumos, tiek uzreiz oksidēts. Grassi, G., Fiorese, G., Pilli, R., Jonsson, K., Blujdea, V., Korosuo, A. un Vizzarri, M., *Brief on the role of the forest-based bioeconomy in mitigating climate change through carbon storage and material substitution* (“Īss pārskats par meža nozares bioekonomikas lomu klimata pārmaiņu mazināšanā, izmantojot oglekļa uzglabāšanu un materiālu aizvietošanu”, angļu val.), Sanchez Lopez, J., Jasinevičius, G. un Avraamides, M. redaktors (-i), Eiropas Komisija, 2021, JRC124374.

Ir svarīgi, lai, veidojot ilgtspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku, mēs-optimizētu koksnes izmantošanu saskaņā ar kaskādes principu. Tas nozīmē, ka koksne pēc iespējas vairāk jāizmanto ilgmūžīgiem materiāliem un izstrādājumiem, lai aizstātu to oglekļa intensīvos un fosilos ekvivalentus, piemēram, ēkās un mēbelēs. **Apstrādes jauninājumi šajā jomā arī var nodrošināt bioloģiskus materiālus un produktus ar mazāku pēdas nospiedumu uz vidi nekā fosilie materiāli.**

Īsa mūža koksnes izstrādājumiem arī ir sava loma, jo īpaši aizstājot to fosilos ekvivalentus. **Koksnei, ko izmanto īsa mūža produktu ražošanā, kā arī, kā galējo līdzekli, enerģijas ražošanai būtu jābalstās uz tāda veida koksnes, kas ir nepiemērota ilga mūža materiāliem un izstrādājumiem, un sekundārās koksnes biomasas, piemēram, zāģētavu blakusproduktiem, atliekām un otrreizēji pārstrādātiem materiāliem. Tehnoloģiskie sasniegumi jau veicina koksnes biomasas atlieku un atkritumu pārstrādi inovatīviem materiāliem un izstrādājumiem, tādējādi dažādojot bioloģiskos produktus un piedāvājot klimatam draudzīgus risinājumus jaunām pielietojuma jomām.**

Ir arī ļoti svarīgi ievērot aprites ekonomikas principus. Prioritātei vajadzētu būt labākai visu koksnes izstrādājumu izmantošanai, atkārtotai izmantošanai un pārstrādei, tostarp, piemēram, no būvniecības un nojaukšanas vietām, jo pastiprināta produktu aprite piedāvā iespēju uzturēt visus koksnes izstrādājumus ekonomikā vairākiem lietojumiem.

Koka izstrādājumu piegāde būtu jāveic sinerģijā, uzlabojot Eiropas un pasaules mežu aizsardzības statusu, kā arī saglabājot un atjaunojot bioloģisko daudzveidību, lai nodrošinātu meža noturību, pielāgošanos klimatam un meža daudzfunkcionalitāti. **Nedrīkst izmantot koksni ar augstu ekoloģisko vērtību, un uz koksni balstītai bioekonomikai jāpaliek ilgtspējības robežās un jābūt saderīgai ar ES 2030. un 2050. gada klimata un bioloģiskās daudzveidības mērķiem.** Kā norādīts jaunākajos pētījumos²², īstermiņā un vidējā termiņā, t. i., līdz 2050. gadam, iespējamie papildu ieguvumi no koksnes izstrādājumiem un materiālu aizvietošanas, visticamāk, nekompensēs neto meža piesaistītāju samazināšanos, kas saistīta ar mežizstrādes palielināšanu. Dalībvalstīm vajadzētu pievērst uzmanību šim riskam, par ko viņi ir atbildīgi saskaņā ar attiecīgajiem piemērojamiem tiesību aktiem.

Papildus uz koksni balstītai ekonomikai meži piedāvā dažādus vienlīdz svarīgus papildu produktus un pakalpojumus, no pārtikas līdz ekotūrismam, kas atbalsta ekonomiku un sociālo struktūru laukos. Visu ar koksni nesaistīto mežsaimniecības izstrādājumu paredzamā vērtība Eiropā ir EUR 19,5 miljardi gadā. Tas ir EUR 77,80 uz vienu hektāru gadā. 86% no citiem ar koksni nesaistītiem mežsaimniecības izstrādājumiem ir paredzēti personīgam patēriņam.²³

---

²² KPC. *Brief on the role of the forest-based bioeconomy in mitigating climate change through carbon storage and material substitution*, 2021. ("Rezumējums par meža nozarē balstītas bioekonomikas lomu sekmējot klimata pārmaiņu mazināšanu, oglekļa uzglabāšanu un materiālu aizstāšanu, 2021", angļu val.). [brief_on_role_of_forest-based_bioeconomy_in_mitigating_cc_online \(2\).pdf\(2\).pdf](C:\Users\brauhel\Downloads\brief_on_role_of_forest-based_bioeconomy_in_mitigating_cc_online (2).pdf(2).pdf).

²³ Lovrić, M., Da Re, R., Vidale, E., Prokofieva, I., Wong, J., Pettenella, D., ... Mavsar, R. (2020). *Nonwood forest products in Europe – A quantitative overview*. ("Ar koksni nesaistītie mežsaimniecības izstrādājumi Eiropā - kvantitatīvs pārskats", angļu val.). *Forest Policy and Economics*, 116, 102175. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2020.102175>

ES Meža stratēģija atzīst un tās mērķis ir veicināt pilnīgi visu ilgtspējīgo meža bioekonomiku, kas darbojas sinerģijā ar ES paaugstinātajiem klimata un bioloģiskās daudzveidības mērķiem.

2.1. Ilgtspējīgas meža bioekonomikas veicināšana ilgmūžīgiem koksnes izstrādājumiem

Koksnes ilgtspējīgas pieejamības un piegādes robežās meža nozarei ir ievērojams ekonomiskais potenciāls, lai uzlabotu ilgtspējīgas un likumīgi iegūtas koksnes ražošanu aprites un ilgmūžīgiem materiāliem un izstrādājumiem. Tas prasa stimulēt pieprasījumu pakārtotajās nozarēs un veicināt meža apsaimniekošanas praksi, ražošanas instrumentus un procesus, kas ir labāk pielāgoti dažādiem nākotnes meža nozares resursiem.

Lai palielinātu ilgmūžīgo koka izstrādājumu piegādi, ieguldījumi ir nepieciešami visā koksnes pārstrādes ķēdē. Būtu jāatbalsta kokapstrādes nozares, lai tās labāk pielāgotos mainīgajiem un daudzveidīgajiem meža nozares resursiem. Investīcijām jābūt vērstām arī uz ilgmūžīgu koka izstrādājumu ražošanu no zemākas kvalitātes apaļkokiem, no vairākām cietkoksnes sugām, un paredzot lielākas ražošanas svārstības laika gaitā.

No šī viedokļa **koka izstrādājumu vissvarīgākā loma ir palīdzēt celtniecības nozari pārvērst no siltumnīcefekta gāzu emisijas avota par oglekli absorbējošu ekosistēmu**, kā noteikts Atjaunošanas viļņa stratēģijā²⁴ un jaunajā Eiropas “Bauhaus” iniciatīvā²⁵. Daudz kas ir uzlabojams. Koka izstrādājumi ar mazāk nekā 3% tirgus daļu Eiropā joprojām ir tikai neliela daļa no būvmateriāliem, starp kuriem joprojām lielākoties dominē energoietilpīgi un pašlaik uz fosilo kurināmo balstīti materiāli²⁶. **Komisija izstrādās rīcības plānu 2050. gadam, lai samazinātu oglekļa emisijas ēkās visā dzīves ciklā.** Būvizstrādājumu regulas pārskatīšanas kontekstā²⁷, **Komisija izstrādās standarta, stabila un pārredzamu metodoloģiju, lai kvantitatīvi novērtētu ieguvumus klimata jomā, ko rada koka būvizstrādājumi un citi būvmateriāli.**

Koka izstrādājumu izmantošanas veicināšanai ES ir vajadzīgas arī pieprasījuma puses darbības, tostarp cīņa ar maldīgiem priekšstatiem par ugunsbīstamību un neizturību, kā arī koka izstrādājumu daudzo priekšrocību atzīšana attiecībā uz piesārņojuma un enerģijas patēriņa samazināšanu būvniecības, izmantošanas un demontāžas fāzēs. Būvinženieri un arhitekti būtu jāmudina veidot ēkas no koka. Būvniecības uzņēmumiem, ievērojot dzīves cikla domāšanas un aprites principus, savās riska prēmijās un biznesa modeļos jāatspoguļo visas koka konstrukcijas priekšrocības.

Sekojoš **Jaunās Eiropas “Bauhaus” iniciatīvai**²⁸, būtu jāpaplašina pētījumi un inovācijas arhitektūras, zaļā dizaina un būvmateriālu jomā, tostarp par rūpnieciskiem uzlabojumiem, lai izmantotu vairāk zemas kvalitātes koksnes, jo īpaši no cietkoksnes sugām, un pētījumi par to, kā uzlabot kaskādes izmantošanu un palielināt aprites pakāpi, lai atjaunotu esošo koksni inženierijas koka izstrādājumu ražošanai. Jo īpaši Inovāciju fonds²⁹, kas veltīts novatorisku zemu oglekļa emisiju tehnoloģiju finansēšanai, piedāvā atbalsta iespējas novatoriskiem būvniecības projektiem, tostarp

²⁴ COM(2020) 662 galīgā redakcija.

²⁵ https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_en.

²⁶ Koka būvizstrādājumu vidējā tirgus daļa ES ir 2,4% (kas ir kopējais ES patēriņš 26,2 m³ vai 15,7 miljoni tonnu materiālu), savukārt nemetāliskie minerāli veido lielāko daļu būvniecības nozarē izmantoto materiālu (ar tirgus daļu 93%). Šī tirgus daļa dažādās dalībvalstīs ir ļoti atšķirīga: līderi, piemēram, Somija vai Zviedrija, sasniedz tirgus daļu, kas pārsniedz 10%, bet lielākajā daļā dalībvalstu tirgus daļa ir mazāka par 2%. Avoti: Trinomika (sagat.) Koksnes izstrādājumu izmantošanas būvniecības nozarē ieguvumu klimatam novērtējums un atbildības shēmu novērtējums. 1.1. uzdevums. Tirgus analīze.

²⁷ Regula (ES) 305/2011.

²⁸ https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_en.

²⁹ https://ec.europa.eu/clima/policies/innovation-fund_en.

koka būvniecībai.

Jāpievērš uzmanība arī regulatīvajām pieejām. **Ilgmūžīgu koka izstrādājumu ražošanas palielināšanu ierobežo būvniecības noteikumi, piemēram, ugunsdrošības noteikumi, kas vēl pilnībā neatspoguļo mūsdienu koka konstrukciju tehniskās iespējas.** Būtu jānodrošina dalībvalstis, izstrādājot noteikumus, kas ir labvēlīgi ilgstošiem koksnes izstrādājumiem, atspoguļot labākās pieejamās zinātniskās atziņas, tostarp skatot būvniecības un būvizstrādājumu energoefektivitāti un ekoloģiskos raksturlielumus, veicinot ekomarķējumu, kas saistīts ar oglekļa piesaistīšanu un lielāku apriti, kā arī mērķtiecīgi skatot ēku dzīves posmus, ieskaitot būvniecību, atjaunošanu un dekonstrukciju.

Izmantojot stimulus, kas tieši balstīti uz oglekļa piesaistīšanu, gaidāmajā oglekļa iegūšanas iniciatīvā un oglekļa piesaistes sertifikātu sistēmā jāiekļauj īpašas darbības ilgmūžīgu koksnes produktu ražošanai un izmantošanai, pilnībā ievērojot bioloģiskās daudzveidības mērķus. Šie stimuli atsevišķu dalībnieku līmenī papildina un atbalsta ES mērķus klimata jomā.

2.2. Koka resursu ilgtspējīgas izmantošanas nodrošināšana bioenerģijai

Koksnes bioenerģija pašlaik ir galvenais atjaunojamās enerģijas avots, kas nodrošina 60% no ES atjaunojamās enerģijas izmantošanas. Lai līdz 2030. gadam sasniegtu vismaz 55% emisiju samazināšanas mērķi, dalībvalstīm būs ievērojami jāpalielina atjaunojamo energoresursu īpatsvars to enerģijas klāstā. Bioenerģijai arī turpmāk būs ievērojama loma šajā klāstā, ja biomasa tiks ražota ilgtspējīgi un efektīvi izmantota saskaņā ar kaskādes principu un ņemot vērā Savienības mērķus oglekļa piesaistes jomā un bioloģiskās daudzveidības jomā, kā arī koksnes vispārējo pieejamību ilgtspējības robežās 2030. gada perspektīvā³⁰.

Ja kokmateriālu efektīva izmantošana nav iespējama, Bioenerģijai arī turpmāk būs sava loma, lai uzlabotu primāro ražotāju, proti, mežsaimnieku un lauksaimnieku, iztiku un dažādotu meža nozarē balstītās ekonomiskās iespējas lauku apvidos. Papildu ieņēmumi no bioenerģijas tirgiem var nodrošināt ieņēmumus meža īpašniekiem un apsaimniekotājiem visos ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas posmos, un līdz ar to palīdzēt nodrošināt regulārus ienākumus no viņu zemes.

Lai nodrošinātu gan koksnes bioenerģijas sociālekonomiskos ieguvumus, gan vides ilgtspējību, 2018. gada Atjaunojamās enerģijas direktīvā tika iekļauti uzlaboti **ilgtspējības kritēriji visu veidu biomasai enerģijas ražošanai.** Tie tagad jāsteno dalībvalstīm, un Komisija rūpīgi uzraudzīs šo pasākumu pareizu transponēšanu saistībā ar pašreizējās Atjaunojamās enerģijas direktīvas vispārējo īstenošanu un vajadzības gadījumā veiks izpildes pasākumus.

Turklāt, ņemot vērā jaunākos zinātniskos pierādījumus un pieaugošos ES mērķus klimata un bioloģiskās daudzveidības jomā, ir jāturpina stiprināt meža nozarē balstītas bioenerģijas ilgtspējības garantijas. Nesenais Komisijas ziņojums³¹ par koksnes biomasas izmantošanu enerģijas ražošanai ES

³⁰ [Meža nozares bioekonomika un klimata pārmaiņu mazināšana: kompromisi un sinerģija oglekļa uzglabāšanā un materiālu aizstāšanā | ES zinātnes centrs \(europa.eu\)](#) .

³¹ Koksnes bioenerģijas pamatā (49%) ES ir mežizstrādes un koksnes pārstrādes atlikumi un atkritumi (piemēram, zari un galotnes, zāģu skaidas, koksnes atkritumi). Atlikušos 37% piegādā no tā sauktajiem “primārajiem biomasas avotiem”, ieskaitot zemas kvalitātes stumbra koksni un retināšanas materiālus (20%), no kuriem puse ir stumbra koksne (10%) ir iegūta no atvasājiem, bet 4% – piegādātu rūpnieciskas kvalitātes stumbriem. Atlikušie 14% nav iekļauti atskaites statistikā, kas nozīmē, ka tie nav klasificēti kā primārais vai sekundārais avots, tomēr, ņemot vērā koksnes biomasas plūsmu analīzi, avots, visticamāk, ir primārā koksne. <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/use-woody-biomass-energy-production-eu>.

liecina, ka pēdējās divās desmitgadēs ES pieaug koksnes biomasas kopējais izmantojums (pieaugums par aptuveni 20% kopš 2000. gada), ko papildus var ietekmēt atjaunojamās enerģijas mērķis. Turklāt pētījumā salīdzināta dažādu pārvaldības metožu ietekme gan uz bioloģisko daudzveidību, gan klimata pārmaiņām un identificēta abpusēji izdevīga pārvaldības prakse, kas pozitīvi ietekmē abus.

Lai mazinātu potenciālos klimata un vides riskus, kas saistīti ar koksnes bioenerģijas izmantošanu, un lai maksimāli palielinātu tā pozitīvo ietekmi uz klimatu, ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģijā 2030. gadam teikts, ka veselu koku izmantošanai enerģijas ražošanā, neatkarīgi no tā, vai tie ir no ES vai importēti, ir jāsamazina.

[Atjaunojamo energoresursu direktīvas pārskatīšanas priekšlikumā, kas ir daļa no “Fit-for-55” paketes, tika noteikti konkrēti papildu aizsardzības pasākumi. Tas ietver **pastiprinātus ilgtspējības kritērijus bioenerģijai**, paplašinot to piemērošanas jomu un paplašinot aizliegtās mežizstrādes zonas. Tas nozīmē aizliegt meža biomasas ieguvī no primārajiem mežiem un ierobežot to ļoti bioloģiski daudzveidīgos mežos, lai nodrošinātu neiejaukšanos dabas aizsardzības nolūkos.

Priekšlikums attiecas arī uz siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupīšanas kritērijiem esošajām iekārtām un paplašina ilgtspējības un siltumnīcefekta gāzu taupīšanas kritēriju darbības jomu, iekļaujot iekārtas, kuru jauda ir vienāda ar vai lielāka par X MW.

Turklāt priekšlikums **pastiprina kaskādes principa īstenošanu** kā galveno virzītājspēku izmaiņām bioenerģijas politikā, nodrošinot taisnīgu piekļuvi biomasas izejvielu tirgum, lai izstrādātu novatoriskus, augstas pievienotās vērtības bioloģiskos risinājumus un ilgtspējīgu aprites bioekonomiku.

Ņemot vērā atkritumu hierarhiju³² un kaskādes principu, tas ierosina **dalībvalstīm izstrādāt savas atbalsta shēmas biomasas izmantošanai enerģētikā tā, lai līdz minimumam samazinātu pārmērīgu kropļojošu ietekmi uz biomasas izejvielu tirgu un kaitīgo ietekmi uz bioloģisko daudzveidību**. Lai precizētu, kā biomasai piemērot kaskādes principu, jo īpaši attiecībā uz to, kā samazināt kvalitatīvas apaļkoksnes izmantošanu enerģijas ražošanai, Komisija pieņems deleģēto aktu.]

Turklāt saskaņā ar priekšlikumu netiek piešķirts atbalsts enerģijas ražošanai no zāgbaļķiem, finiera apaļkokiem, celmiem un saknēm.

Tiek ieviests arī papildu elements, lai nodrošinātu koksnes biomasas efektīvāku enerģijas izmantošanu, ierobežojot valsts atbalstu stacijām, kas ražo tikai elektrību.

Komisija turpinās analizēt valsts atbalsta shēmu ietekmi uz biomasas piedāvājumu un pieprasījumu, tās ietekmi uz bioloģisko daudzveidību un oglekļa piesaistītājiem, kā arī iespējamus tirgus izkropļojumus, un izvērtēs iespēju turpmāk ierobežot meža biomasas atbalsta shēmas. Savienības vispārējam mērķim vajadzētu būt nodrošināt, lai meža bioenerģijas īpatsvars ES atjaunojamo energoresursu klāstā paliktu ilgtspējības robežās un tiktu pienācīgi mazināta tās iespējamā negatīvā ārējā ietekme.

³² Kā noteikts Direktīvas 2008/98/EK 4. pantā.

2.3. Ar koksni nesaistītas bioekonomikas, tostarp ekotūrisma, veicināšana

ES meži nodrošina ļoti vērtīgus ar koksni nesaistītus produktus, piemēram, korķi (80% no pasaules produkcijas), sveķus, miecvielas, lopbarību, ārstniecības un aromātiskos augus, augļus, ogas, riekstus, saknes, sēnes, sēklas, medu, dekoratīvos augus un savvaļas medījumus dzīvniekus, kas bieži nāk par labu vietējām kopienām. Šie produkti veido aptuveni 20% no mežu tirgus vērtības³³, un to potenciālu sniegt papildu ieņēmumus kopienām, kurām pieder meži, var vēl vairāk veicināt un atbalstīt sadarbībā ar valsts un vietējām iestādēm un dalībniekiem.

Tas jo īpaši attiecas uz tūrismu, kas saistīts ar dabu un kam ir ievērojams izaugsmes potenciāls. Covid-19 dēļ Eiropas tūrisma nozare ir cietusi īpaši smagi, taču pandēmija ir palielinājusi arī pieprasījumu pēc tūrisma tuvākos reģionos un mazāk pārpildītiem galamērķiem dabā un brīvā dabā. Pieaugoša tendence dabas tūrismam un uz dabu balstītiem labklājības pakalpojumiem, ja tiek ievērota vides ekoloģiskā kapacitāte un attiecīgie tiesību akti, ir iespēja paātrināt tūrisma nozares zaļo pāreju un nodrošināt ievērojamas ienākumu iespējas lauku apvidos un uzlabot lauku apvidus labklājību, turpinot veicināt bioloģiskās daudzveidības aizsardzību un oglekļa krājumu saglabāšanu.

Izmantotu ieguvumus no produktiem, kas nav saistīti ar koksni, lauku kopienām apmežotās ainavās un atbalsta ražotāju organizācijām, Komisija veicinās koordinētu un integrētu reģionālo, valsts un vietēja līmeņa programmu³⁴ izstrādi meža nozares produktu, kas nav saistīti ar koksni, ilgtspējīgu ražošanu.

Stimulētu ES mežu ekotūrisma, Komisija veicinās sadarbību starp tūrisma nozari, meža īpašniekiem un dabas aizsardzības pakalpojumiem un standartus un normas par ekotūrisma aktivitātēm. Tūrisma nozarei būtu jāstrādā ciešā sadarbībā ar meža apsaimniekotājiem, lai izstrādātu ilgtspējīgus tūrisma produktus, kas **pozitīvi ietekmē cilvēka veselību, bez** – negatīvas ietekmes uz dabas vērtībām paredzētajos galamērķos, **jo īpaši** aizsargājamās teritorijās.

2.4. Prasmju attīstīšana un cilvēku spējinašana ilgtspējīgai meža nozares bioekonomikai

Daudzu mežu piedāvāto pakalpojumu sniegšanas pamatā ir cilvēki ar visdažādākajām prasmēm. Pieaugošajai daudzfunkcionālajai lomai, kas mežiem būs pārejā uz ilgtspējīgu un klimatneitrālu nākotni, būs vajadzīgs paplašināts prasmju klāsts, cita starpā, eksperti uzlabotas ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas prakses jomā, tostarp adaptīvā meža atjaunošanā un apmežošanā, arhitekti, inženieri un projektētāji, pārtikas eksperti, datu speciālisti, ķīmiķi, ekotūrisma veicinātāji. Ir svarīgi attīstīt attiecīgās mācību programmas, zināšanas un prasmes.

Komisija rosinās arī mežsaimniecības ieinteresētās puses pievienoties prasmju paktam. Pakta mērķis ir mobilizēt un stimulēt privātās un publiskās ieinteresētās puses veikt konkrētas darbības. Attiecīgo mežsaimniecības ieinteresēto pušu saistības valsts un privātajā sektorā cilvēku kvalifikācijas celšanai un pārkvalifikācijai mežsaimniecības nozarē varētu izpausties dažādos veidos, piemēram, liela mēroga partnerībās, reģionālas/vietējas partnerībās, trīspusējos līgumos vai atsevišķu vienību saistībās. Meža un mežsaimniecības ieinteresētās puses saskaņā ar pakta sadarbības, lai mežsaimnieku izglītību un apmācību pielāgotu mūsdienu realitātes izaicinājumiem un vajadzībām.

³³ [Martinez de Arano I, Maltoni S, Picardo A, Mutke S et al. \(2021\). Non-Wood Forest Products for people, nature and the green economy. Policy priorities for Europe. A white paper based on lessons learned from around the Mediterranean. \("Ar koksni nesaistītie meža nozares produkti cilvēkiem, dabai un zaļai ekonomikai. Politikas prioritātes Eiropai. Balta grāmata, kuras pamatā ir Vidusjūras apkārtnē gūtā pieredze", angļu val.\). Eiropas tematiskā tīkla INCREDible, Horizon2020 dotācijas līguma Nr. 774632 3.3. uzdevums. Lpp. 7 **PIEVIENOT atsauce!**](#)

³⁴ **INCREDIBLE** kā projekta piemērs, kas piedāvā "Networks for Mediterranean Non-Wood Forest Products" ("Tīklus Vidusjūras ar koksni nesaistītiem meža nozares produktiem"), kas veicina inovācijas zinātnes un prakses apmaiņu.

Kvalitatīva un efektīva mācekļa prakse, tostarp uz darbu balstīta mācīšanās, ir būtiska, lai piesaistītu jauniešus nozarei un sniegtu viņiem prasmes, kas nepieciešamas, lai strādātu ilgtspējīgā meža nozares bioekonomikā.

Dalībvalstis var izmantot Eiropas Sociālo fondu Plus (ESF+), lai mežsaimniecības nozares profesionāļiem nodrošinātu prasmes, kas vajadzīgas pārejai uz ilgtspējīgāku pārvaldības praksi. Fondu var izmantot arī nodarbinātības un uzņēmējdarbības veicināšanai, izmantojot jaunus uzņēmumus, kas vērtē mežsaimniecības produktu un pakalpojumu ilgtspējīgu izmantošanu, piemēram, ekotūrisma vai izglītības programmas par mežu bioloģisko daudzveidību.

Ar koalīcijas “Izglītība klimatam” starpniecību Komisija turpinās veicināt sadarbību un skolēnu, studentu, skolotāju un ieinteresēto pušu informēšanu par mežu nozīmi³⁵, tostarp par ārpustelpu mācību priekšrocībām.

Komisija:

1. **Būvizstrādājumu regulas pārskatīšanas** kontekstā³⁶, **izstrādās standarta, stabilu un pārredzamu metodiku, lai kvantitatīvi novērtētu ieguvumus klimata jomā, ko rada koka būvizstrādājumi un citi būvmateriāli**, atspoguļojot vismodernākās dinamiskās dzīves cikla analīzes metodes.
2. Kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros un lai palielinātu atbalstu mežiem, nodrošinās **jaunus līdzekļus, lai apmainītos ar informāciju par labo praksi attiecībā uz mežu saistīto intervencu labāko plānošanu un īstenošanu.**
3. **Veicinās *Natura 2000* logotipa izmantošanu meža nozares produktiem un pakalpojumiem, kas nav saistīti ar koksni.**
4. Pārskatīs, papildinās un atjauninās Taksonomijas klimata deleģētā akta tehniskos pārbaudes kritērijus mežsaimniecībai un bioenerģijai, ja nepieciešams, lai labāk ņemtu vērā bioloģiskajai daudzveidībai labvēlīgo praksi, kas tiek izstrādāta, piemēram, tuvu dabas mežsaimniecībai. Apsvērs iespēju **iekļaut ilgtspējīgas darbības, kas saistītas ar mežizstrādi, koksnes izstrādājumu ražošanu un izmantošanu, gaidāmajos regulas taksonomijas deleģēto aktu** ³⁷ par **citiem vides mērķiem**
5. Izveidot **jaunu aliansi starp tūrisma profesionāļiem un mežsaimniekiem**, iesaistot Pasaules Tūrisma organizāciju un Eiropas dabas un kultūras mantojuma tīklu.
6. **Izveidot instrumentu kopumu**, lai palīdzētu dalībvalstīm izveidot mūža programmas un padomus mežsaimniekiem un pielāgotu izglītību un apmācību mūsdienu meža vajadzību un realitātes problēmām un vajadzībām, kā arī attīstīt nodarbinātības iespējas.
7. Mudināt meža un mežsaimniecības ieinteresētās puses **izveidot prasmju partnerību saskaņā ar Prasmju paktu** un izmantot Eiropas Sociālo fondu Plus kopīgam darbam, lai palielinātu kvalifikācijas celšanas un pārkvalifikācijas iespēju skaitu mežsaimniecībā.

3. ES mežu aizsardzība, atjaunošana un paplašināšana, lai cīnītos pret klimata pārmaiņām, novērstu bioloģiskās daudzveidības samazināšanos un nodrošinātu noturīgas un daudzfunkcionālas meža ekosistēmas

Ņemot vērā klimata pārmaiņas un bioloģiskās daudzveidības samazināšanos, pastāv steidzami nepieciešama adaptīva mežu atjaunošana un uz ekosistēmām balstītas pārvaldības pieejas, kas stiprina ES mežu noturību. Tas ir priekšnoteikums, lai meži varētu izpildīt savas sociālekonomiskās un vides

³⁵ Piemēram, www.forest.erasmusproject.eu.

³⁶ Regula (ES) 305/2011.

³⁷ Regula (ES) 852/2020.

funkcijas nākamajām paaudzēm un nodrošinātu plaukstošu meža bioekonomiku nākamajiem gadu desmitiem. Taču ir arī jāizvairās no sociālekonomisko izmaksu pieauguma no meža katastrofām, jāaizsargā cilvēki, zeme un mājas no plūdiem, ugunsgrēkiem un zemes nogruvumiem, kā arī jā saglabā oglekļa krājumu un piesaistīšanas funkcija un citi **būtiski** ekosistēmas pakalpojumi, ko sniedz meži, **kas ir būtiski cilvēku veselībai un labklājībai**, piemēram, tīrs gaiss, ūdens regulēšana un biotops to dzīvo sugu daudzveidībai.

Lai uzlabotu meža noturību un pielāgošanos, arvien vairāk ir jāaizsargā un jāatjauno meža bioloģiskā daudzveidība un jāpieņem bioloģiskai daudzveidībai labvēlīga mežu apsaimniekošanas prakse. Tā ir arī lieliska ekonomiskā iespēja, ja pārejas posmā tiek pienācīgi atbalstīti mežu īpašnieki un apsaimniekotāji. Saskaņā ar Pasaules ekonomikas foruma datiem, līdz 2030. gadam mežu saglabāšana, atjaunošana un ilgtspējīga apsaimniekošana varētu radīt uzņēmējdarbības iespējas 190 miljardu eiro apmērā un 16 miljonus darbavietu visā pasaulē³⁸.

Papildus, mums ir vajadzīgas stingras pieejas riska samazināšanai, ņemot vērā būtisko nenoteiktību saistībā ar nākotnes mežiem. **Klimata pārmaiņu sākums nozīmē meža izmaiņas.** Eiropas veģetācijas zonas ir sākušas virzīties uz augšu un uz ziemeļiem, izraisot meža ekosistēmu transformāciju lielākajā daļā vietu. Tas nozīmē, ka ļoti maz mežu vai nu nebūs spēcīgi ietekmēti ar klimata pārmaiņām, vai neprasīs tūlītēju apsaimniekošanu, lai samazinātu to ievainojamību klimata pārmaiņu dēļ.

Mežu īpašnieki un apsaimniekotāji visā Eiropā jau apzinās klimata pārmaiņas un ir nobažījušies par to ietekmi. Šī izpratne arvien vairāk jāpārvērš par pietiekamām un taustāmām pielāgošanās darbībām un mežu apsaimniekošanas praksi, kas uzlabo noturību. Šim nolūkam ir jāattīsta tehniskās zināšanas un informācija, kā arī mērķtiecīgi regulatīvi un finansiāli stimuli un atbalsts. Šīs stratēģijas mērķis ir risināt šos jautājumus, lai atbalstītu mežu īpašniekus un apsaimniekotājus viņu centienos, izvērstu paraugpraksi un nodrošinātu ES meža platības daudzuma un kvalitātes pieaugumu nākamajās desmitgadēs.

3.1. ES pēdējo atlikušo primāro un veco mežu aizsardzība

Lai atstātu vietu dabas attīstībai, ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā 2030. gadam ir ierosināts vispārējs mērķis aizsargāt vismaz 30% no ES zemes platības ar efektīvu vadības režīmu, no kuriem 10% no ES zemes būtu aizsargājami stingrā tiesiskā aizsardzībā. Meža ekosistēmām būs jāsniedz ieguldījums šī mērķa sasniegšanā.

Īpaši visiem primārajiem un vecajiem mežiem būs jābūt aizsargātiem. To aptuvenā platība ir tikai aptuveni 3% no ES apmežotās zemes, un nogabali parasti ir mazi un sadrumstaloti. Primārie un vecie meži ir ne tikai starp bagātākajām ES mežu ekosistēmām, bet tie uzglabā ievērojamus oglekļa krājumus un arī piesaista oglekli no atmosfēras, un vienlaikus ir ārkārtīgi svarīgi bioloģiskajai daudzveidībai un kritisko ekosistēmu pakalpojumu nodrošināšanai³⁹.

Tomēr joprojām ir **nepieciešams kartēt primāros un vecos mežus un izveidot to aizsardzības režīmu**, tostarp jāpieliek lielākas pūles, lai aizsargātu primāros mežus Savienības attālākajos reģionos un aizjūras teritorijās, ņemot vērā to ārkārtīgi augsto un unikālo bioloģiskās daudzveidības vērtību.

³⁸ <https://www.weforum.org/press/2020/08/us-businesses-governments-and-non-profits-join-global-push-for-1-trillion-trees/>.

³⁹ Barredo Cano, JI, Brailescu, C., Teller, A., Sabatini, FM, Mauri, A. un Janouskova, K., *Mapping and assessment of primary and old-growth forests in Europe* ("Eiropas primāro un veco mežu kartēšana un novērtēšana"), EUR 30661 EN, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2021, ISBN 978-92-76-34229-8, doi: 10.2760/13239, JRC124671.

Lai saglabātu stingri aizsargājamo mežu neskarto raksturu, ir būtiski pēc iespējas atstāt mežu cikla dinamiku šajos mežos dabisko procesu ziņā, ierobežojot ieguves darbību, vienlaikus atrodot sinerģiju ar ilgtspējīgu ekotūrisma un atpūtas iespējām.

Komisija sadarbojas ar dalībvalstīm un ieinteresētajām pusēm, lai līdz 2021. gada beigām vienotos par **vienotu definīciju primārajiem un veco mežu mežiem** un stingro aizsardzības režīmu. **Dalībvalstīm steidzami jāiesaistās šo mežu kartēšanas un uzraudzības pabeigšanā un jānodrošina nepasliktināšanās, kamēr tās nav sākušas piemērot aizsardzības režīmu.**

3.2. Meža atjaunošanas nodrošināšana un pastiprināta ilgtspējīga mežu apsaimniekošana, lai pielāgotos klimatam un veidotu meža noturību

Meža apsaimniekošanas prakse, kas saglabā un atjauno bioloģisko daudzveidību, ļauj iegūt noturīgākus mežus, kas var pildīt savas sociālekonomiskās un vides funkcijas. Tāpēc visi meži arvien vairāk jāapsaimnieko tā, lai tie būtu pietiekami bioloģiski daudzveidīgi, ņemot vērā dabisko apstākļu, bioģeogrāfisko reģionu un mežu tipoloģijas atšķirības. Pastāv būtiskas iespējas abpusēji izdevīgiem pasākumiem, kas vienlaikus uzlabo meža produktivitāti, koksnes ražošanu, bioloģisko daudzveidību, oglekļa piesaistīšanas funkciju, veselīgas augsnes īpašības un noturību pret klimatu. Lielāka meža ekosistēmu un sugu daudzveidība, kā arī labi pielāgotu ģenētisko resursu un uz ekosistēmām balstītas pieejas izmantošana meža apsaimniekošanā var uzlabot ilgtermiņa pielāgošanās spējas un mežu atjaunošanās un pašorganizācijas spējas.

Turklāt šajā kontekstā būtiska ir noteikta apsaimniekošanas prakse, kas atbalsta bioloģisko daudzveidību un noturību, piemēram, ģenētiski un funkcionāli daudzveidīgu, jauktu sugu mežu izveide vai uzturēšana audzes un ainavas līmenī, jo īpaši ar platlapju un lapu kokiem un sugām ar dažādām biotiskām un abiotiskām jutībām un atveseļošanās mehānismiem pēc traucējumiem, monokultūru stādījumu vietā. Turklāt apsaimniekošanas prakse, piemēram, dažāda vecuma un nepārtraukta seguma mežu uzturēšana, pietiekams daudzums atmirušās koksnes, savvaļas dzīvnieku blīvuma regulēšana un aizsargājamo biotopu ierīkošana vai speciāli tam paredzētas platības izstrādes mežos palīdz nodrošināt mežu ilgtermiņa vides un sociālekonomisko dzīvotspēju. Turklāt ar mežu saistītā riska pārvaldības prakse, piemēram, integrētas ainavu ugunsgrēku pārvaldības sistēmas, palielinās meža noturību pret ugunsgrēkiem, kaitēkļiem, slimībām un radīs citas pozitīvas sekas. Šāda prakse sniedz “apdrošināšanas polisi” un nodrošina, ka meži mainīgā un neskaidrā nākotnē var turpināt nodrošināt pilnu un daudzfunkcionālu preču un pakalpojumu kopumu.

Un pretēji, dažām citām praksēm vajadzētu pievērsties piesardzīgi⁴⁰ īpaši tām, kas ietekmē virszemes bioloģisko daudzveidību un izraisa oglekļa zudumu saknēs un daļu oglekļa augsnē. **Šīs prakses ietver kailcirtes, kas var būt vajadzīgas vides vai ekosistēmas veselības apsvērumu dēļ, bet kurām vajadzētu būt izņēmumam šādos pamatos gadījumos. Jāizvairās arī no celmu un sakņu izvešanas, tās jāatstāj mežā. Mežizstrādes veikšanai putnu ligzdošanas periodā jāatbilst Putnu direktīvai⁴¹.**

Rūpes par meža augsni ir īpaši svarīgas, jo starp kokiem un augsni, kurā tie aug, pastāv cieša savstarpēja atkarība. Lai koki augtu, koku saknēm no augsnes jāiegūst visi nepieciešamie elementi un barības vielas. Tāpēc augsnes īpašības un augsnes ekosistēmas pakalpojumi ir jāaizsargā kā veselīgu un produktīvu mežu pamats. Piemēram, jāizvairās no nepiemērotu mašīnu nepamatotas izmantošanas, kas rada negatīvu ietekmi uz vidi, piemēram, augsnes sablīvēšanos.

⁴⁰ To vajadzētu izmantot tikai pienācīgi pamatos gadījumos, piemēram, ja pierādīts, ka tas ir vajadzīgs vides vai ekosistēmas veselības apsvērumu dēļ.

⁴¹ Direktīva 2009/147 par savvaļas putnu aizsardzību

Šos iepriekšminētos ilgtspējīgākos principus un praksi daudzi Eiropas mežu īpašnieki un apsaimniekotāji jau izmanto ilgtspējīgas mežu apsaimniekošanas kontekstā, un, virzoties uz priekšu, tiem arvien vairāk jāveido pamats.

Labas prakses piemēri meža apsaimniekošanā bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un atjaunošanai

*Ir izveidots starptautisks mežsaimnieku tīkls, kas aptver vairāk nekā simts references mežu, lai dalītos pieredzē, praksē, zināšanās un apmācībā, veicinot pāreju uz noturīgāku mežkopību, kuras pamatā ir meža ekosistēmas dabiskie procesi: koka vai koku grupas sugu sajaukšanās, dabiska atjaunošanās vai daudzveidīgu sugu stādīšana nelielā apjomā, nepārtraukta mežiem klāta platība, kurā pēc iespējas izvairās no kailcirtes un tās trūkumiem, pakāpeniska audžu vecuma struktūras daudzveidošana, apsaimniekošana koku vai koku grupu līmenī, kā arī bioloģisko daudzveidību uzturēšanas spējas uzlabošana.⁴²

*INTEGRATE tīkls ir dažādu Eiropas valstu pārstāvju alianse, kas veicina dabas aizsardzības integrāciju ilgtspējīgā meža apsaimniekošanā politikas, prakses un pētniecības līmenī.⁴³

*Vācijā “Waldumbau” process tiek izmantots mežu pārstrukturēšanai, lai panāktu lielāku bioloģisko daudzveidību un noturību pret klimata ietekmi. “Waldumbau” var veikt, reaģējot uz traucējumiem, piemēram, vētru vai kukaiņiem atjaunošanas stādīšanas laikā, vai kā preventīvu darbību, lai izvairītos no šādiem zaudējumiem. Mērķis ir būvēt dabiskākas struktūras un dzīves ciklus ar vairākām sugām un koku vecumiem vienā audzē. Tādā veidā “Waldumbau” kalpo arī mežu saglabāšanai un līdz ar to arī oglekļa piesaistītāju funkcijai, un sniedz lielisku ekonomisku iespēju, ja meža īpašnieki un apsaimniekotāji tiek pienācīgi atbalstīti pārejas posmā⁴⁴.

Eiropas mežu aizsardzības ministru konferencē “Forest Europe” (“Mežu Eiropa”) tika panākta vienošanās par vienotu izpratni par ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanu, kas ietver brīvprātīgus principus, vadlīnijas un rādītājus, kurus parakstītāji izmanto, lai uzraudzītu savu mežu progresu. Ilgtspējīga meža apsaimniekošana nozīmē *meža zemju pārvaldīšanu un izmantošanu tādā veidā un tādā ātrumā, kas saglabā to bioloģisko daudzveidību, produktivitāti, atjaunošanās spējas, vitalitāti un potenciālu tagad un nākotnē pildīt attiecīgās ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās funkcijas vietējā, valsts un pasaules līmenī, neradot kaitējumu citām ekosistēmām.*

⁴² <https://www.prosilva.org/close-to-nature-forestry/exemplary-forests/-www.forbiodiv.org>
<https://www.prosilva.org/information-news/news/exemplary-forests-network/> and <https://askafor.eu/>.

⁴³ <https://integratednetwork.org/>.

⁴⁴ *BMEL – Publikationen – Der Wald in Deutschland – ausgewählte Ergebnisse der dritten Bundeswaldinventur.*

Lai labāk reaģētu uz jauniem izaicinājumiem un vajadzībām, kā arī ņemot vērā mežu pieaugošo nozīmi ES saskaņoto klimata un bioloģiskās daudzveidības mērķu panākšanai, ilgtspējīgas mežu apsaimniekošanas sistēma būs jāpastiprina, jo īpaši attiecībā uz kritērijiem, kas skar ekosistēmas veselību, bioloģisko daudzveidību un klimata pārmaiņām, lai tā varētu kļūt par detalizētāku pārbaudes rīku, dažādu apsaimniekošanas pieeju noteikšanai un salīdzināšanai, to ietekmei un ES mežu vispārējam stāvoklim. Ilgtspējīga mežu apsaimniekošana jau ietver vairākus būtiskus rādītājus, piemēram, atmirušas koksnes un sugu daudzveidību, taču tajā vēl nav noteikti sliekšņi vai diapazoni kā vēlamā stāvokļa kritēriji.

Tāpēc, balstoties uz “Forest Europe” ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas kritērijiem, Komisija kopā ar dalībvalstīm un ciešā sadarbībā ar dažādām meža nozares ieinteresētajām pusēm noteiks papildu rādītājus, kā arī sliekšņus vai diapazonus ilgtspējīgai meža apsaimniekošanai attiecībā uz meža ekosistēmas apstākļiem, piemēram, veselību, bioloģisko daudzveidību un klimata mērķiem. Rūpīgi apspriežoties ar dalībvalstīm, Komisija izvērtēs, kā tos vislabāk izmantot, sākot ar brīvprātības principu, lai labāk salīdzinātu izpratni par mežu vispārējo ilgtspējību ES un parādītu ilgtspējīgas mežu apsaimniekošanas ieguldījumu ES mērķos, jo īpaši tajos, kas saistīti ar klimatu, bioloģisko daudzveidību un aprites ekonomiku.

Rādītājiem, sliekšņiem vai diapazoniem jābalstās uz esošo darbu un jāņem vērā mežu mainīgums, bioģeogrāfiskie reģioni un meža tipoloģija, kā arī jānodrošina nepieciešamā elastība. Vadlīnijas par dabai tuvāku mežsaimniecību⁴⁵ Komisija izstrādā un pievienos tos darbā pie rādītājiem un jauniem sliekšņiem ilgtspējīgai mežu apsaimniekošanai, kas tiks īstenota ciešā partnerībā un sadarbībā ar dalībvalstīm, izmantojot atjauninātu ES mežu pārvaldības sistēmu.

Pamatojoties uz šīm vadlīnijām, kas izstrādātas kopā ar dalībvalstīm, Komisija **pēc ietekmes novērtējuma** izstrādās arī **“Dabai tuvākas” brīvprātīgas sertifikācijas shēmu**, lai bioloģiskajai daudzveidībai draudzīgākā pārvaldības prakse varētu gūt labumu no ES kvalitātes zīmes.

Īstenojot ES bioloģiskās daudzveidības stratēģiju 2030. gadam, Komisija ierosinās juridiski saistošu instrumentu ekosistēmas atjaunošanai, jo īpaši aptverot ekosistēmas ar vislielāko potenciālu piesaistīt un uzglabāt oglekli un novērst un samazināt dabas katastrofu ietekmi. Tas ietvers mērķus meža ekosistēmu atjaunošanai, proti, ja tie ir noteikti ES dabas tiesību aktos⁴⁶.

Papildus adaptīvai mežu atjaunošanai un uz ekosistēmām balstītai saimniekošanas praksei, lai **pielāgotos klimatam, ir nepieciešami arī ieguldījumi katastrofu novēršanā, gatavībā, reaģēšanā un mežu atjaunošanā pēc katastrofas**. Pirms ieguldīt nepieciešamā aprīkojumā un darbībās, ir jādara viss, lai novērstu ar klimatu saistītus postījumus un palielinātu meža noturību. Tāpat izdevumos, kas paredzēti reaģēšanai uz katastrofām un atjaunošanai pēc katastrofas, būtu jāietver vismaz “labākas atgūšanas un mežu atjaunošanas” nosacījumi saskaņā ar iepriekš aprakstīto apsaimniekošanas praksi, kas palielina meža noturību.

Visbeidzot, bet ne mazāk svarīgi, pielāgojot mežus klimata pārmaiņām un mežu atjaunošanai pēc klimata postījumiem būs nepieciešams liels daudzums atbilstoša meža reprodūktīvā materiāla. Tas nozīmē centienus nodrošināt un ilgtspējīgi izmantot ģenētiskos resursus, pamatojoties uz ekoloģiskiem principiem, no kuriem ir atkarīga klimatam drošāka mežsaimniecība; palielināt šāda

⁴⁵ **Dabai tuvāka mežsaimniecība** ir šādas prakses piemērs. Tā cenšas iegūt daudzfunkcionālus mežus, apvienojot bioloģisko daudzveidību (pat stādītos mežos), oglekļa krājumu saglabāšanu un ar koksni saistītos ieņēmumus. Neskatoties uz to, ka tai vēl nav vispārpieņemtas definīcijas, dabai tuvāka mežsaimniecība ir jēdziens, ko apspriež gan privātas, gan valsts organizācijas gan ES, gan visā pasaulē.

⁴⁶ Dzīvotņu direktīvas I pielikums.

materiāla ražošanu un pieejamību; sniegt labāku informāciju par tā piemērotību turpmākajiem klimatiskajiem apstākļiem; atbalstīt pētījumus par atbalstāmo meža sugu migrācijas principiem un pielietošanas metodēm; un uzlabot tā kopīgo ražošanu un pārvietošanu pāri valstu robežām. Komisija **tiesību aktu pārskatīšanu par meža reproduktīvo materiālu papildinās** ar pasākumiem, lai veicinātu turpmākajiem klimatiskajiem apstākļiem piemērotu meža reproduktīvo materiālu ražošanu. Būtu jāuzlabo arī pētniecība un inovācija, kā arī sugu pārbaude un atlase un piemērotas izcelsmes vietas turpmākiem apstākļiem.

3.3. *Bioloģiski daudzveidīgu mežu atjaunošana un apmežošana*

Spontāna meža atjaunošanās dabiskā pēctecībā ir galvenais spēks, kas veicina apmežotu platību pieaugumu ES, galvenokārt saistībā ar lauksaimniecības un lauku teritoriju pamešanu. Bet papildus pastāv meža un koku pārklājuma paplašināšanas potenciāls ES, aktīvi un ilgtspējīgi atjaunojot un apmežojot un stādot kokus.

Tas galvenokārt attiecas uz pilsētu un piepilsētu teritorijām (ieskaitot, piemēram, pilsētu parkus, kokus publiskā un privātā īpašumā, apzaļumojošas ēkas un infrastruktūru, kā arī pilsētas dārzus) un lauksaimniecības teritoriju (tostarp, piemēram, pamestās teritorijās, kā arī ar agromežsaimniecību un mežaudzes, ainavu iezīmes un ekoloģisko koridoru izveidi). Ir svarīgi izmantot šo potenciālu, jo pastiprināta apmežošana ir arī viena no visefektīvākajām klimata pārmaiņu un katastrofu riska mazināšanas stratēģijām meža nozarē, un var radīt ievērojamas darba iespējas, piemēram, attiecībā uz sēkļu vākšanu un audzēšanu, stādu stādīšanu un to attīstības nodrošināšanu, kā arī sociāli ekonomisko labumu nodrošināšanu vietējām kopienām. **Arī zaļo un apmežotu zonu iedarbība var dot lielu labumu cilvēku fiziskai un garīgai veselībai.**

ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030. gadam paredz **apņemšanos līdz 2030. gadam iestādīt vismaz 3 miljardus papildu kokus**, pilnībā ievērojot ekoloģiskos principus. Šī iniciatīva darbosies pretēji pašreizējai tendencei, kas ir ES mežu platības samazināšanās. Laika gaitā tas veicinās arī ES mežu platības palielināšanos un līdz ar to arī ES sauszemes oglekļa piesaistītāju un krājumu palielināšanos. Tas arī palīdzēs vairot sabiedrības izpratni un apņemšanos, veicinot mērķa sasniegšanu – kļūt par pirmo klimatneitrālo kontinentu līdz 2050. gadam – bioloģiskās daudzveidības atjaunošanai un aprītes ekonomikai. Šī stratēģija ietver rīcības plānu solījuma īstenošanai, pamatojoties uz vispārējo principu – **stādīt un audzēt pareizo kokus pareizajā vietā un pareizajam nolūkam.**

Rīcības plāns vismaz 3 miljardu papildu kokus stādīšanai līdz 2030. gadam

Rīcības plānā [iekļaut saiti/atsauci uz pielikumu un/vai SWD] ir noteikti skaidri koku stādīšanas, skaitīšanas un uzraudzības kritēriji. To papildina elektroniska platforma/vietne [iekļaut atsauci]. Laika grafiks tam, kā tiks izstrādāti papildu elementi, tostarp koku skaitītājs, bioloģiskās daudzveidībai labvēlīgas apmežošanas un atjaunošanas pamatnostādnes un labai tuvākas mežsaimniecības kritēriji un paraugprakses apmaiņas platformas (sk. xx pielikumu).

Rīcības plānā ir iekļauta spēcīga uzraudzības sastāvdaļa, kas būs būtiska, lai izsekotu mērķa sasniegšanas progresu. Tas tiks balstīts uz Komisijas un Eiropas Vides aģentūras kompetenci. Pamatojoties uz uzraudzības datiem, Komisija un Eiropas Vides aģentūra sniegs tendenču un īstenošanas stāvokļa novērtējumu. Tiks meklēta sinerģija ar jau izmantotajiem tehnoloģiskajiem risinājumiem, t. i., gaisa kvalitātes uzraudzību, lai apkopotu informāciju par stādīšanas apņemšanos valsts, reģionālā un vietējā līmenī.

3.4. *Finansiāli stimuli mežu īpašniekiem un apsaimniekotājiem, lai uzlabotu ES mežu daudzumu un kvalitāti*

Pastiprināta mežu aizsardzība un atjaunošana un bioloģiskai daudzveidībai labvēlīgāka ilgtspējīga

mežu apsaimniekošana ir pareiza rīcība, un tā palīdzēs nodrošināt mežu noturību un produktivitāti nākamajās desmitgadēs. Tomēr jāatzīst, ka tas nenotiks bez Eiropas mežu īpašnieku un apsaimniekotāju – galveno mežu kopēju – motivācijas, iesaistīšanās un rīcības. Pareizai rīcībai jābūt arī ekonomiski dzīvotspējīgai, un paraugprakse rāda, ka tas ir iespējams.

Valstij piederošos mežos dalībvalstīm ir tikai saprātīgi pastiprināt meža aizsardzības un atjaunošanas centienus, lai sasniegtu kopīgi saskaņotos ES paaugstinātos klimata un bioloģiskās daudzveidības mērķus un nodrošinātu pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku. Stratēģija darbojas pret tendenci samazināt neto piesaisti no zemes ES, proti, no mežiem, pēdējo 10 gadu laikā. Šīs tendences maiņa ir priekšnoteikums, lai sasniegtu ES saskaņotos paaugstinātos klimata un bioloģiskās daudzveidības mērķus un nodrošinātu mežu noturību pret klimata pārmaiņām, lai meži varētu pildīt savas dažādās funkcijas. Tam būs vajadzīgas vairākas šajā stratēģijā uzsvērtās iniciatīvas, piemēram, meža aizsardzība un atjaunošana, ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas prakses uzlabošana, kas saglabā oglekli meža ekosistēmā, tostarp augsnē, prioritāti dodot koksnes kaskādes izmantošanai, kā arī iniciatīvas meža atjaunošanai un ilgtspējīgai atjaunošanai un apmežošanai.

Tomēr, privāto mežu īpašnieki un apsaimniekotāji, jo īpaši mazo saimniecību pārstāvji, bieži ir tiešā veidā atkarīgi no meža sniegtajiem iztikas līdzekļiem, un šodien viņu galvenie ienākumi ir koksnes piegāde. Pārējie ieguvumi, jo īpaši ekosistēmas pakalpojumu sniegšana, tiek atalgoti reti vai nekad. Tas ir jāmaina. **Meža īpašniekiem un apsaimniekotājiem nepieciešama motivācija un finansiāli stimuli, lai viņi spētu nodrošināt ne tikai koksnes un ar koksni nesaistītos materiālus un izstrādājumus, bet arī ekosistēmas pakalpojumus, aizsargājot un atjaunojot mežus, un palielināt viņu mežu noturību, pieņemot klimatam un bioloģiskajai daudzveidībai labvēlīgāko meža apsaimniekošanas praksi.** Tas ir īpaši svarīgi tajās Eiropas daļās, kuras klimata pārmaiņas skārušas agrāk un smagāk, nekā paredzēts, un lauku apvidi ir cietuši no ienākumu, iztikas līdzekļu un pat dzīvību zaudēšanas meža katastrofu dēļ.

Ir labi piemēri par valsts un privātajām maksājumu shēmām par ekosistēmas pakalpojumiem (piemēram, par dzeramā ūdens aizsardzību, oglekļa piesaistīšanu, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu). Ar ES pētniecības atbalstu tiek pētītas iespējas un tehnisku prasmju un nosacījumu pilnveidošana publiskā un privātā tirgus turpmākai attīstībai meža ekosistēmas pakalpojumu sniegšanai⁴⁷. To papildinās “LIFE” sagatavošanas darbība ar ieinteresētajām pusēm par to, kā samaksu par ekosistēmas pakalpojumiem var iekļaut ES finansēšanas programmās, un tajā ietverta pieredze, kas gūta no esošajām valstu maksājumu shēmām par ekosistēmu pakalpojumiem.

Valsts un privātu maksājumu shēmu piemēri par ekosistēmas pakalpojumiem

Somijas Metso programma maksā privātiem mežu īpašniekiem, lai viņi atvēlētu savu zemi bioloģiskai daudzveidībai. Sniegtās summas ir atkarīgas no zemes vērtības un no tā, cik ilgi mežs tiks atvēlēts norādītajam mērķim.

Horvātijas nodoklis visiem prasa, lai fiziskas un juridiskas personas, kas veic saimniecisku darbību, un ar ienākumiem virs 400 000 eiro maksātu 0,0265% no saviem kopējiem ieņēmumiem par labuma gūšanu no meža ekosistēmas pakalpojumiem, un caur īpašu valsts fondu tas tiek sadalīts meža īpašniekiem atbilstoši meža platībai, saskaņā ar meža apsaimniekošanas plāniem.

Francijas Label Bas Carbon shēma ļauj privātām un publiskām darbībām brīvprātīgi kompensēt siltumnīcefekta gāzu emisijas, finansiāli atbalstot vides pakalpojumus (darbības ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni) meža apsaimniekošanā Francijā.

2019. gadā **Portugāle** uzsāka izmēģinājuma programmu, lai apmaksātu meža ekosistēmas

⁴⁷ Horizon projekti: InnoForest, SINCERE.

pakalpojumus divos dabas parkos, kas aptver eikalipta stādījumu atjaunošanu, autohtonu sugu stādīšanu un ar koksni nesaistītu izstrādājumu izstrādi.

Vācijā **federālie ūdens tiesību akti** dod tiesības meža īpašniekiem saņemt kompensācijas maksājumus par apsaimniekošanas ierobežojumiem gruntsūdeņu aizsardzības zonās.

Kā daļa no **korķa zaļās sirds iniciatīvas, ko izstrādājusi WWF Vidusjūra**, privāts dzērienu uzņēmums maksāja meža zemes īpašniekiem, lai aizsargātu ūdens nesējslāni, kas tika izmantots to ražošanas procesā.

Kas attiecas uz ES politiku, Kopējā lauksaimniecības politika (KLP), izmantojot valstu lauku attīstības programmas, jau sniedz finansiālu atbalstu mežiem un meža apsaimniekošanai, proti, pielāgošanai un noturībai pret klimata riskiem. 2014.–2020. gadā ar KLP mežsaimniecības pasākumiem tika paredzēti EUR 6,7 miljardi, lai atbalstītu ES politikas mērķus, galvenokārt apmežošanai (27%), mežu ugunsgrēku un katastrofu novēršanai (24%) un ieguldījumiem noturībā, ekoloģiskās un sociālās funkcijās (19%). Tomēr mežsaimniecības pasākumu izmantošana ir bijusi zema un plānošanas periodā ir ievērojami samazinājusies. Tas ir, piemēram, tāpēc, ka trūkst vajadzīgo zināšanu, lai pārvaldītu administratīvās procedūras, lai pieprasītu piekļuvi līdzekļiem, kopā ar nepietiekamu prēmēšanas pievilcību un nepietiekamu atbalstu spēju veidošanai, izmantojot konsultāciju pakalpojumus, kā arī ierobežotas norādes par to, kā īstenot uz mežu balstītas pielāgošanās darbības un pasākumus klimata pārmaiņām, lai novērstu un samazinātu riskus (piemēram, ugunsgrēkus, augsnes eroziju, slimības, plūdus).

Jaunā KLP (2023.–2027. gadam) piedāvā lielāku elastību, veidojot ar mežu saistītus pasākumus atbilstoši valstu vajadzībām un īpatnībām, samazinot birokrātiju, vienlaikus sasaistot un nodrošinot sinerģisku pieeju starp Eiropas zaļo kursu, valstu meža politiku un ES vides un klimata tiesību aktu “acquis”. Komisija centīsies **palielināt šīs stratēģijas mērķiem pieejamo lauku attīstības līdzekļu izmantošanu**.

Ieteikumi dalībvalstīm par KLP stratēģiskajiem plāniem laikposmam no 2023. līdz 2027. gadam ir mudinājuši pienācīgi apsvērt mežus. Dalībvalstis saņēma īpašus ieteikumus par mežiem un mežsaimniecības nozari. Ieteikumi galvenokārt ir paredzēti, lai veicinātu ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanu un ilgtspējīgu atjaunošanu un apmežošanu, uzlabotu daudzfunkcionalitāti un mežu kā oglekļa piesaistītāja lomu, aizsargātu mežus un atjaunotu meža ekosistēmas, lai sasniegtu labu biotopu un sugu stāvokli, veidojot meža izturību pret klimata pārmaiņām un lauku reģionu sociālekonomiskās attīstības veicināšanu.

Dalībvalstīm jāveic turpmāki pasākumi, lai labāk iesaistītu meža ieinteresētās personas KLP stratēģisko plānu izstrādē dalībvalstu līmenī. Komisija nodrošinās jaunus līdzekļus, lai apmainītos ar informāciju par labu praksi, lai labāk izstrādātu un īstenotu ar mežu saistītus pasākumus, veicinot apmaiņu starp ekspertiem dalībvalstīs, nodrošinot demonstrācijas rīkus, lai konsekventi izmantotu finansējumu, un atbalstot vietējos un reģionālos tīklus, tostarp *in situ* demonstrāciju iniciatīvas. Novērtējot KLP stratēģiskos plānus, Komisija īpaši pievērsīs uzmanību ar mežu saistītiem pasākumiem, kuriem ir spēcīga sinerģija ar ES mērķiem klimata un bioloģiskās daudzveidības jomā.

Ņemot vērā ES pieaugošos klimata un bioloģiskās daudzveidības mērķus, **dalībvalstis tiek īpaši mudinātas, ņemot vērā valsts apstākļus, izveidot maksājumu shēmu ekosistēmas pakalpojumiem meža īpašniekiem un apsaimniekotājiem, lai segtu izmaksas un ienākumu zudumus līdzīgi parauga valstu shēmām, piemēram, Somijas METSO programmai. Dalībvalstis tiek**

arī mudinātas paātrināt oglekļa iegūšanas prakses ieviešanu, piemēram, izmantojot ekosistēmas agromežsaimniecībai vai lauku attīstības intervencēm, lai segtu bioloģiski daudzveidībai labvēlīgus ieguldījumus meža atjaunošanā un apmežošanā, agromežsaimniecībā un citos neproduktīvos ieguldījumos ar vidi un klimatu saistītajos mērķos. Lai atbalstītu dalībvalstis, Komisija sniegs padomus un tehniskus norādījumus par maksājumu shēmas izstrādi ekosistēmas pakalpojumiem.

Komisija pieņems arī **oglekļa iegūšanas iniciatīvu**, kas tika paziņota stratēģijā “Farm to Fork”, kuras mērķis būs turpmāk veicināt jaunu videi nekaitīgu uzņēmējdarbības modeļi, kas atlīdzina zemes pārvaldītāju, tostarp mežu apsaimniekotāju un īpašnieku, klimatam un videi draudzīgu praksi, pamatojoties uz to sniegtiem ieguvumiem klimatam. Atlīdzība par ietekmes mazināšanas centieniem, ar veicinošiem maksājumiem vai ģenerējot tirgojamus oglekļa sertifikātus, radīs jaunu uzņēmējdarbības modeļi ar mērķi nodrošināt jaunu ienākumu avotu lauksaimniekiem, mežsaimniekiem un zemes apsaimniekotājiem, kuri īsteno ilgtspējīgas darbības, kas noved pie oglekļa piesaistes un uzglabāšanas.

Oglekļa iegūšanas shēmas var veicināt, izmantojot valsts politiku un privātas iniciatīvas. Turklāt sabiedrības atbalsts var izpausties arī kā tīrs valsts finansējums saskaņā ar valsts atbalsta pamatnostādņem, jo īpaši saskaņā ar ES lauksaimniecības un mežsaimniecības pamatnostādņem, kuras pašlaik tiek pārskatītas un kas aptver plašu mežsaimniecības pasākumu klāstu, tostarp, piemēram, ieguldījumu atbalstu, lai uzlabotu meža ekosistēmas noturību un vērtību videi, vai atbalsts meža vides un klimata pakalpojumiem un meža saglabāšanai. Komisija pēta, kā atvieglot valsts līdzekļu izmantošanu mežsaimniecības pasākumiem un labāk tos novirzīt ekosistēmas pakalpojumiem gaidāmajā Valsts atbalsta pamatnostādņu pārskatītajā versijā.

Turklāt ar privātām iniciatīvām var finansēt oglekļa iegūšanas shēmas, izveidojot tirgojamus oglekļa sertifikātus. Labuma guvēji saņemtu maksājumus, kas saistīti ar sniegtajiem rezultātiem, nodrošinot mērķtiecīgāku attiecīgo līdzekļu izlietojumu, lai sasniegtu paredzēto klimata vai vides mērķi, piemēram, ekosistēmas pakalpojumu sniegšanu. Tādējādi oglekļa iegūšana var būt potenciāls kanāls, lai sasniegtu un īstenotu mērķus, kas ir šīs stratēģijas pamatā.

Turklāt Komisija izstrādā tiesisko regulējumu oglekļa piesaistes apliecināšanai, kā paziņots aprītes ekonomikas rīcības plānā.

Saistībā ar **ilgtermiņa redzējumu par lauku apvidiem** tiks veicināts mežu dominējošo lauku teritoriju un pašvaldību tīkls, lai dotu balsi meža lauku teritorijām, nodrošinot to pārstāvību galvenajās iniciatīvās (lauku observatorija, ENRD portāls⁴⁸) un atvieglot īpašus novērtējumus par realitāti un meža platību vajadzībām visā ES.

Komisija:

1. Ierosinās **juridiski saistošu instrumentu ekosistēmu, tostarp meža ekosistēmu, atjaunošanai līdz 2021. gada beigām.**
2. Līdz 2021. gada beigām izstrādās **vadlīnijas primāro un veco mežu definēšanai, tostarp to definēšanai, kartēšanai, uzraudzībai un stingrai aizsardzībai.**
3. **Kopā ar dalībvalstīm un ciešā sadarbībā ar dažādām meža ieinteresētajām pusēm noteiks papildu rādītājus, kā arī sliekšņus vai diapazonus ilgtspējīgai mežu apsaimniekošanai, un novērtēs, kā tos varētu vislabāk izmantot, sākot ar brīvprātīgiem pamatiem X.**
4. Izstrādās **vadlīnijas bioloģiskai daudzveidībai draudzīgai apmežošanai un atjaunošanai,**

⁴⁸

<https://enrd.ec.europa.eu/>.

līdz X.

5. Izstrādās definīciju un pieņems pamatnostādnes par **dabai tuvāku mežsaimniecības praksi, kā arī brīvprātīgu dabai tuvāku meža apsaimniekošanas sertifikācijas shēmu**, līdz X.
6. Sniegs **norādījumus un veicinās zināšanu apmaiņu par labu praksi attiecībā uz pielāgošanos klimatam un noturību**, cita starpā izmantojot platformu *Climate-ADAPT*.
7. Papildinās **tiesību aktu pārskatīšanu par meža reproduktīvo materiālu** ar pasākumiem, lai veicinātu turpmākajiem klimatiskajiem apstākļiem piemērotu meža reproduktīvo materiālu ražošanu un tirdzniecību, līdz X.
8. Veicinās ar **mežu saistītās intervences turpmākajā KLP (2023.–2027. gadā)** saistībā ar Eiropas zaļā kursa mērķiem, **jo īpaši ekosistēmas pakalpojumu maksājumu shēmu izveidi un oglekļa iegūšanas prakses ieviešanu**, kā arī citos ES finanšu instrumentos (piemēram, kohēzijas politikā, “LIFE”, “Horizon Europe”, ES pārrobežu sadarbības programmas (*Interreg*))
9. **Sniegs padomus un tehniskus norādījumus par ekosistēmas pakalpojumu maksājumu shēmas izstrādi** līdz 2021. gada novembrim.
10. Veicinās ar mežu saistītās atalgojuma shēmas rīcības plānā gan **oglekļa iegūšanas, gan oglekļa piesaistīšanas sertifikācijai**, kas jāpieņem līdz 2021. gada beigām.
11. Veiks **pētījumu par uzvedības zinātni attiecībā uz mežsaimnieku valsts līdzekļu apguvi**, lai labāk noteiktu turpmākus politikas uzlabošanas ceļus.
12. **Identificēs un novērsīs iespējamus šķēršļus, ko rada pašreizējie ES tiesību akti un Valsts atbalsta pamatnostādnes**, lai sniegtu atbilstošu sabiedrības atbalstu pakalpojumiem, kas ir izdevīgi sabiedrības interesēm.

4. Stratēģiska meža uzraudzība, ziņošana un datu vākšana

Pašlaik informācija par mežu stāvokli ES, to sociālo un ekonomisko vērtību, kā arī spiedienu, ar ko tie saskaras, un to sniegtajiem ekosistēmas pakalpojumiem, ir nevienmērīga. Kopš 2007. gada, kad beidzās Regulas par mežu (“Forest Focus”) termiņš⁴⁹, vairs nepastāv visaptverošas ziņošanas prasības. Turklāt pastāv problēmas, kas saistītas ar attālās izpētes datu izmantošanu kopā ar zemes datiem (t. i., **savietojamības**, kopīgu definīciju trūkums, neskaidra datu interpretācija, garu un salīdzināmu ļoti augstas izšķirtspējas laikrindu trūkums, pašreizējo standarta meža produktu ierobežojumi *Copernicus*). Arī mežu plānošana, kas koordinēti risinātu un sniegtu visaptverošu priekšstatu par mežu daudzfunkcionalitāti ES, ir nepietiekama, jo īpaši attiecībā uz klimata mazināšanu un pielāgošanos, mežu ekoloģisko stāvokli, mežu postījumu novēršanu un kontroli, kā arī meža biomasas pieprasījumu un piedāvājumu dažādiem sociālekonomiskajiem mērķiem. Kopā ar nepieciešamību pēc detalizētākiem ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas rādītājiem un sliekšņiem noteiktos klimata un bioloģiskās daudzveidības aspektos tas rada situāciju, ka, no vienas puses, dalībvalstis ES līmenī ir vienojušās lielā mērā paļauties uz mežiem un meža bioekonomiku ES pārejā uz klimatneitrālu ekonomiku. No otras puses, ir vairāki izklaidēti uzraudzības un ziņošanas mehānismi, bet nepastāv stratēģiska sistēma, kas tos apvienotu un ļautu vispusīgi un kopīgi ar dalībvalstīm pierādīt, ka ES ir uz pareizā ceļa un ka meži faktiski var izpildīt savas dažādās prasības un funkcijas. **Stratēģiska mežu plānošana visās ES dalībvalstīs valsts un, attiecīgā gadījumā, reģionālā līmenī**, kas ir balstīta uz uzticamu uzraudzību un datiem, pārredzamu pārvaldību un koordinēta apmaiņu ES līmenī, ir vajadzīga, lai varētu sasniegt kopīgi saskaņotos ES mērķus, jo īpaši attiecībā uz pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku un bioloģiskās daudzveidības un aprites ekonomikas

⁴⁹ Regula par mežiem (2152/2003) ir bijusi spēkā 2003.–2007. gadā, un tā ir palīdzējusi “izveidot mežu un vides mijiedarbības uzraudzības shēmu, lai aizsargātu Kopienas mežus”. Shēma tika balstīta uz divu iepriekšējo Padomes regulu sasniegumiem, lai uzraudzītu atmosfēras piesārņojuma (Padomes Regula (EEK) 3528/86) un ugunsgrēku (Padomes Regula (EEK) 2158/92) ietekmi uz meža ekosistēmām. Ziņojums par “Forest Focus” shēmas īstenošanu ir pieejams šeit: <https://ec.europa.eu/environment/archives/forests/ffocus.htm> .

mērķu sasniegšanu, tostarp piesaistes mērķu sasniegšanu, kā izklāstīts priekšlikumā pārskatītai regulai par Zemes izmantošanu, zemes izmantošanas maiņu un mežsaimniecību.

Šim nolūkam un ņemot vērā ietekmes novērtējumu, **Komisija iesniedz tiesību akta priekšlikumu par mežu uzraudzības, ziņošanas un datu vākšanas sistēmu**. Tādējādi tiks izveidota **ES mēroga integrēta meža uzraudzības sistēma**, izmantojot attālās izpētes tehnoloģijas un ģeotelpiskos datus, kas integrēti ar uz vietas veiktu monitoringu, kas uzlabos uzraudzības precizitāti. Ievērojot ietekmes novērtējumu un apspriešanos, un pilnībā ievērojot subsidiaritātes principu, tas ietver arī **Stratēģiskos plānus mežiem**, kas jāizstrādā kompetentām valsts vai attiecīgā gadījumā, reģionālām iestādēm.

Attiecībā uz uzraudzību galvenā uzmanība jāpievērš regulārai un biežākai izmaksu ziņā efektīvai ziņošanai un datu atjaunināšanai par prioritārām ES politikai atbilstošiem tematiem, piemēram, klimata pārmaiņu ietekmi, bioloģisko daudzveidību, veselību, postījumiem, invazīvām svešzemju sugām, mežu apsaimniekošanu un biomasas izmantošanu dažādiem sociālekonomiskiem mērķiem. Uzraudzība jāveic ar lielu telpisko un laika precizitāti. Savlaicīgums ir īpaši svarīgs arī tāpēc, ka strauji atklājas meža dabiskie traucējumi. Sistēma gūs labumu no ES Kosmosa programmas komponentiem, un tai vajadzētu izmantot *Galileo* un *Copernicus* pakalpojumus, lai uzlabotu šos procesus.⁵⁰

Tiks definēts parametru saraksts, kas attiecas uz saskaņotu ES uzraudzību, un dati tiks apkopoti un ziņoti, pamatojoties uz esošajiem rādītājiem un uzraudzības shēmām valsts un ES līmenī (piemēram, Eiropas Meža ugunsgrēku informācijas sistēma⁵¹) un ievērojot vienreizējo principu, kas noteikts **Vienotās digitālās vārtejas regulā**. Jaunas uzraudzības parametru un rādītāju iespējas tiktu izvērtētas un izskatītas, apspriežoties ar dalībvalstīm, ar ekspertu atbalstu, ar pētniecības un citu līdzekļu palīdzību, un, ja iespējams, tiktu integrētas uzraudzības sistēmā. Jaunā uzraudzības sistēma varētu gūt labumu arī no ES "Destination Earth" (*DestinE*, "Galamērķis – Zeme")⁵² iniciatīvas speciāla digitālā dvīņa veidā, ko var uzskatīt par jaunu pagriezieni Zemes sistēmas modelēšanā un datu asimilācijā dažādās, bet savstarpēji saistītās tematiskajās jomās.⁵³

Tiks uzlabota Eiropas Mežu informācijas sistēma (*FISE*), lai kļūtu par stūrakmeni saskaņotiem meža datiem Eiropā. Tāpēc integrētā meža uzraudzības sistēma tiks veidota un tās rezultāti būs pieejami, izmantojot šo informācijas sistēmu. Komisijas ES Novērošanas centrs par mežu izciršanu, mežu degradāciju, izmaiņām pasaules meža segumā un saistītiem faktoriem⁵⁴ izstrādās uz Zemes novērošanu balstītus mežu uzraudzības rīkus, kurus var darbināt *Copernicus* un izmantot *FISE* kā daļu no integrētās meža uzraudzības sistēmas.

Tiks izveidots un katru gadu tiks atjaunināts informācijas panelis par galvenajiem rādītājiem attiecībā uz, piemēram, tālīzpētes datiem, kas ir viegli pieejami. Ņemot vērā riskus un strauji mainīgo situāciju ES mežos, ikgadējos ziņojumos tiks iekļauti arī mežu traucējumi un atjaunināti riska novērtējumi. Ik pēc 6 gadiem tiks izveidots informācijas panelis tiem rādītājiem, kuru konsolidācijai nepieciešams ilgāks laiks. Tas arī veicinās regulāru uzraudzības procesus, piemēram, ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi, 8. vides rīcības programma un Eiropas pusgads. Šo ziņojumu sagatavošanā tiks iesaistīta

⁵⁰ *Copernicus Sentinel* dati vai produkti un mākslīgais intelekts jau tiek izmantoti Eiropas un dalībvalstu līmenī, piemēram, lai nodrošinātu nepārtrauktu meža inventarizāciju Portugālē, noteiktu zemes izmantošanu (izmaiņas), kā arī pārbaudītu koku veselības stāvokli, atbalstot meža apsaimniekotājus un celulozes un papīra rūpniecību. Zviedrijā no satelītattēliem iegūta informācija ir ļāvusi atklāt nelikumīgu izciršanu, kas tagad ir reta, un sliktu pārvaldības praksi kopš 2000. gada. Rumānijā primārajā mežā tiek īstenots "gudra meža" projekts, lai brīdinātu mežsargus par iespējamu nelikumīgu mežizstrādi. Šādi piemēri vairs nav izņēmums, un tie ieved meža apsaimniekošanu digitālajā laikmetā.

⁵¹ <https://effis.jrc.ec.europa.eu>.

⁵² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/destination-earth>

⁵³ [Attiecībā uz Komisijas vadīto IT, IT attīstības un iepirkuma izvēli iepriekš apstiprinās Eiropas Komisijas Informācijas tehnoloģiju un informācijas drošības internetā padome.](#)

⁵⁴ [Pastiprinot ES rīcību pasaules meža aizsardzībai un atjaunošanai.](#)

topošā Eiropas meža zinātnes partnerība. Visiem iepriekš minētajiem *FISE* ziņojumiem būs pieejami slāņu kopsavilkumi. Ir ļoti svarīgi nodrošināt, lai uz zinātnei balstītas atziņas un informācija būtu pieejama visiem. Mežu īpašnieki un apsaimniekotāji, pilsoniskā sabiedrība vai vietējās rīcības grupas tiek aicinātas izmantot šos ziņojumus un organizēt sabiedrības informēšanas sesijas savās valstīs vai kopienās, lai vairotu izpratni par Eiropas mežiem.

Iedzīvotāji un kopienas, izmantojot vietni *MapMyTree*, arī tiks iesaistīti to koku uzraudzībā, kas iestādīti apņemšanas ietvaros iestādīt vismaz 3 miljardus papildu koku līdz 2030. gadam. Praktiski padomi par koku stādīšanu un kopšanu būs pieejami īpašā platformā.

Ievērojot subsidiaritātes principu, stratēģiskos plānus sagatavotu dalībvalstu valsts vai attiecīgā gadījumā reģionālās iestādes. Tie izklāstītu dalībvalstu **stratēģisko redzējumu par saviem mežiem un meža nozari** nākamajiem 10, 30 un 50 gadiem. Plāni nebūtu jāapstiprina Komisijai, bet tajos būtu kopīgi elementi un vispārēja struktūra, kas izstrādājama sadarbībā ar dalībvalstīm, lai sniegtu visaptverošu priekšstatu par ES mežu stāvokli, attīstību un paredzamajiem turpmākajiem notikumiem.

Turklāt un saskaņā ar ES bioloģiskās daudzveidības stratēģiju 2030. gadam meža platību daļai, uz kuru attiecas **meža apsaimniekošanas plāni** (MAP), jāaptver visi apsaimniekotie publiskie meži un lielāks skaits privāto mežu.⁵⁵ Tas palīdzētu mežu īpašniekiem un apsaimniekotājiem efektīvi pārvērst ES, valsts un reģionālajā līmenī noteiktos politikas mērķus un stratēģiskās prioritātes. MAP jāietver ar mežu saistīta riska novērtēšana un pārvaldība, kā arī labāk jāintegrē ar bioloģisko daudzveidību saistītie dati. Gatavojot jauno likumdošanas instrumentu par ES mežu uzraudzību, Komisija, balstoties uz iepriekšējās ES meža stratēģijas pieredzi⁵⁶, veikt prasību un kritēriju salīdzinošu novērtējumu, kas iekļauti MAP, un apsvērs iespēju noteikt papildu kritērijus, ja nepieciešams un cieši sadarbojoties ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu, ka MAP atbilst šīs stratēģijas mērķiem klimata, bioloģiskās daudzveidības, bioekonomikas un sociālās un lauku attīstības jomā. Turklāt novērtējumā tiks apsvērts, kā atbalstīt un konsultēt mezsaimniekus šo plānu izstrādē.

Jauno tiesisko regulējumu atbalstīs visaptveroša pārvaldības sistēma saskaņā ar atjaunināto iekļaujošāku un saskaņotāku ES meža pārvaldības sistēmu, kā norādīts 6. iedaļā. Tā ietvaros tiks izveidota īpaša grupa, kurā iesaistīti galvenie mežu uzraudzības un plānošanas eksperti un tīkli, lai palīdzētu noteikt un definēt kopējo uzraudzības metožu un rādītāju sarakstu, definēt darba programmas un noteikt pētniecības vajadzības un progresu.

Komisija:

1. Iesniegs priekšlikumu **jaunam likumdošanas priekšlikumam par ES mežu uzraudzību, ziņošanu un datu vākšanu**, lai nodrošinātu saskaņotu ES meža uzraudzības, datu vākšanas un ziņošanas sistēmu. Tā ietvaros dalībvalstu kompetentās iestādes sagatavotu mežu un mežu nozares **stratēģiskos plānus mežiem**.
2. **Kā daļa no Eiropas Mežu informācijas sistēmas (*FISE*), pamatojoties uz uzlabotiem *Copernicus* produktiem, citiem attālās izpētes datiem un uz vietas veikto uzraudzību, pastiprinās esošo klimata ietekmes un citu dabas vai cilvēka izraisītu traucējumu uzraudzību mežos.**
3. Ar plašākas Eiropas meža zinātnes partnerības atbalstu **sagatavos un publicēs regulārus ziņojumus un apkopos ziņojumus par mežiem ES.**

⁵⁵ Meža apsaimniekošanas plāni un prasības šādiem plāniem jau pastāv vairākās dalībvalstīs, uz kurām balstīsies Komisijas novērtējums. Skatīt: Meža apsaimniekošanas plānu prasību kopsavilkums: [fmp_table.pdf](#) ([europa.eu](#)).

⁵⁶ COM(2013) 659 galīgā redakcija.

4. Ar Kopīgā pētniecības centra starpniecību⁵⁷, attīstīs Eiropas meža zinātnes partnerību, lai atbalstītu jaunu rādītāju izstrādi, pamatojoties uz attālo izpēti un jaunākajiem pētījumu rezultātiem.

5. Spēcīga pētniecības un inovāciju programma, lai uzlabotu mūsu zināšanas par mežiem

Pētniecība un jauninājumi ir galvenie virzītājspēki stratēģijas vērienīgo mērķu sasniegšanā. Komisija, izmantojot programmu “Horizon Europe”, turpinās veicināt zinātniski pamatotu ES mežu ieguldījumu Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanā klimatneitralitātes un noturības, bioloģiskās daudzveidības un ilgtspējīgas izaugsmes jomā. Ar mežu saistītās pētniecības un inovācijas darbības tiks atbalstītas, izmantojot tematisko kopu “*Pārtika, bioekonomika, dabas resursi, lauksaimniecība un vide*”. Šī kopa sniedz iespējas uzlabot un radīt sinerģiju starp mežu nozares vides, sociālajiem un ekonomiskajiem mērķiem un noteikt cilvēka saimnieciskās darbības ceļā uz ilgtspējību.

Pētniecība un inovācija **uzlabos ilgtspējīgas mežu apsaimniekošanas efektivitāti mainīgos klimata apstākļos**, cita starpā nostiprinot zināšanas par klimata pārmaiņu ietekmi, veicinot lielāku mežu un ģenētisko resursu daudzveidību un sniedzot uz pierādījumiem balstītas un praktiski iespējamās norādes klimata pārmaiņu mazināšanai un pielāgošanās atbilstoši bioloģiskās daudzveidības mērķiem. Holistiskas pieejas jauniem kaitēkļiem un slimībām mērķis būs samazināt biotiskos traucējumus un riskus. Tiks atbalstīta droša un vietnei pielāgota meža un augsnes atjaunošana, tostarp veicot pētniecības un inovācijas misiju par augsnes veselību un pārtiku. Tiks meklēta labāka izpratne par primārajiem un veciem mežiem, to bioloģisko daudzveidību un klimata funkcijām.

Mežu ekosistēmu pakalpojumu daudzveidīgās priekšrocības un to savstarpējā atkarība tiks tālāk aplūkota starpnozarū un integrējošā veidā, lai palielinātu ilgtspējīgu un daudzfunkcionālu mežu vērtību un palielinātu to ieguvumus sabiedrībai. Tiks pastiprināti pētījumi un inovācijas agromežsaimniecības sistēmās un citiem koku stādījumiem ārpus mežiem.

Mērķtiecīgi ieguldījumi datu labākā izmantošanā un infrastruktūru, tehnoloģiju un pārvaldības modeļu attīstībā **paātrinās digitālo inovāciju** pielietošanu mežsaimniecībā, lauku apvidos un visās vērtību ķēdēs.

Lai **stiprinātu ES sadarbību**, tiks ierosināta pētniecības un inovācijas partnerība mežsaimniecībā, lai pārvarētu publisko pētniecības centienu sadrumstalotību ES un pastiprinātu darbu pie pētniecības prioritātēm, kas prasa stingrāku koordināciju. Pamatprogrammas “Horizon Europe” ieguldījums līdz 1 miljardam eiro tiks apvienots ar papildu privātajiem ieguldījumiem topošajā partnerībā “Aprites bioloģiskā Eiropa” (“Circular Bio-based Europe”, lai veicinātu šādus inovatīvus un resursu ziņā efektīvus bioloģiskos materiālus un produktus, kuriem ir liels potenciāls aizstāt savus fosilos ekvivalentus. Projektiem, kuru pamatā ir mežs, vajadzētu palīdzēt dažādot meža īpašnieku un apsaimniekotāju ienākumus, kā arī palielināt mežu ekonomikas ilgtspējību un apriņķi.

Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai stiprinātu mežsaimniecības lomu Eiropas inovāciju partnerībā-*AGRI*. Mērķis būs **paātrināt ar mežu saistīto inovāciju ieviešanu, veicināt zināšanu apmaiņu, sadarbību, izglītību, apmācību** un konsultācijas, lai atbalstītu uzlabotu ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanas praksi, un atklātu mežu sociālekonomisko un vides potenciālu lauku apvidos.

Komisija:

1. Kopā ar dalībvalstīm un ieinteresētajām pusēm izstrādās pētniecības un inovācijas programmu

⁵⁷ Komisija ar sava Kopīgā pētniecības centra starpniecību veiks zinātniskus pētījumus un pārvaldīs zinātniskās atziņas, lai atbalstītu Meža stratēģijas īstenošanu, tostarp izstrādājot metodes Eiropas mežu uzraudzībai, izmantojot attālo izpēti, un novērtējot meža stāvokli un spiedienu, apvienojot tālīzpētes un statistikas datus

“Mūsu nākotnes mežu plānošana”, kopīgi nosakot trūkumus pētniecībā un turpmākās prioritātes mežsaimniecībā un meža nozarē.

2. Atbalstīs uz pierādījumiem balstītu **meža atjaunošanas stratēģijas projektēšanu un ieviešanu**, iesaistoties sabiedrībai, un dažādās ekoloģiskās un sociālekonomiskās situācijās, tostarp izmantojot plānoto pētniecības un inovācijas misiju par augsnes veselību meža augsnes.
3. **Uzlabos ES sadarbību**, ierosinot pētniecības un inovācijas partnerību mežsaimniecībā, tostarp vadošos testus un risinājumu demonstrēšanu izvēlētajās galvenajās stratēģiskajās jomās.
4. Izmantojot programmu “Apvārsnis Eiropa Civilā Drošība Sabiedrībai” (“Horizon Europe Civil Security for Society”), **īsteno papildu darbības, lai atbalstītu katastrofu riska mazināšanas politiku** (tostarp meža ugunsgrēkus), lai uzlabotu spēju pārvaldīt un pārvaldīt spējas.
5. Izstrādās **pilsonu zinātnes programmu mežu bioloģiskajai daudzveidībai**, īpaši iesaistot iedzīvotājus un pilsonisko sabiedrību mežu bioloģiskās daudzveidības uzraudzībā.

6. Iekļaujoša un saskaņota ES mežu pārvaldības sistēma

Plašāks mežu ieguldījums Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanā, kā tas izklāstīts stratēģijā, tostarp attiecībā uz klimatu, bioloģisko daudzveidību un ilgtspējīgu bioekonomiku, prasa iekļaujošāku un labāk koordinētu ES meža pārvaldības struktūru, kas atspoguļo visus jaunās ES meža stratēģijas un to savstarpējās saites. Būtu jānodrošina pastiprināta dažādu politiku koordinācija un jāatvieglo daudzozaru apmaiņa, iesaistot dažādus ekspertus un ieinteresētās personas. Ņemot vērā pieaugošo Eiropas sabiedrības interesi par ES mežu nākotni, būtu jāgarantē arī pārvaldības pārredzamība, lai ikviens varētu sekot līdzi tam, kā Komisijai un dalībvalstīm palīdz sasniegt jaunās ES meža stratēģijas mērķus.

Šajā garā Komisija ierosinās ES mežu pārvaldības sistēmu, kas veicina politikas saskaņotību un sinerģiju starp dažādām funkcijām, ko ilgtspējīga un klimatneitrāla Eiropas ekonomika prasa no mežiem, un ļautu dalībvalstīm, mežu īpašniekiem un apsaimniekotājiem, rūpniecībai, akadēmiskajai aprindām un pilsoniskajai sabiedrībai iekļaut telpu, lai apspriestu meža politikas jautājumus, tajā pat laikā izvairoties no struktūru pārklāšanās.

Attiecībā uz dialogu ar dalībvalstīm, balstoties uz plašo pieredzi un sadarbību Pastāvīgās mežsaimniecības komitejas un Meža un dabas darba grupā. Komisija ierosinās atjauninātu pārvaldību, kas apvieno šīs divas grupās kopā vienā ekspertu grupā ar mandātu, kas atspoguļo visus vides, sociālos un ekonomiskos mērķus jauno ES meža stratēģiju un dalību nodrošinot, ka vairākas dalībvalstu pārstāvji no dažādām ministrijām ir šīs grupas locekļi. Lai to panāktu un izvairītos no papildu struktūras izveidošanas, Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai pārskatītu Mežsaimniecības pastāvīgās komitejas reglamentu vai vajadzības gadījumā noteiktu citus pasākumus. **Tiks izveidota arī labāka sinerģija ar ekspertu grupu meža nozarēs un ar nozari saistītos jautājumos**

Attiecībā uz sadarbību ar pilsonisko sabiedrību, mežu īpašniekiem un apsaimniekotājiem, rūpniecību un akadēmiskajām aprindām Komisija izmantos līdzīgu pieeju un izmantos esošās Pilsoniskā dialoga grupas par mežsaimniecību un korķi un Meža un dabas darba grupas pieredzi, izveidojot vienu grupu ar pārskatītu misijas izklāstu, plašāku dalību un koncentrēšanos uz jaunās ES meža stratēģijas īstenošanu.

Komisija nodrošinās regulāras abu grupu sanāksmes vismaz divas reizes gadā un aņemas nodrošināt pārredzamību diskusijās. Komisija mudina arī dalībvalstis izveidot plašas daudzpusējas dialoga platformas, lai apspriestu un informētu par Eiropas, valsts un vietējo meža politiku.

Šāda pastiprināta pārvaldības struktūra ļaus stiprināt dialogu, pārtraukt klusumu un Eiropas zaļā kursa

un jaunās ES meža stratēģijas garā pilnībā atspoguļot sinerģiju starp lauku attīstību, ilgtspējīgu meža bioekonomiku un ES paaugstinātajiem klimata un bioloģiskās daudzveidības mērķiem.

Komisija arī veicinās “Meža konsultāciju dienesta” izveidi dalībvalstīs, kas būtu līdzvērtīgi lauksaimniecības konsultāciju dienestiem, kas pastāv saskaņā ar KLP.

7. Esošā ES “acquis” tiesību aktu īstenošanas un izpildes pastiprināšana

Ir jāpastiprina ES “acquis” tiesību aktu īstenošana un izpilde attiecībā uz mežiem un meža apsaimniekošanas jautājumiem. Dzīvotnes⁵⁸ un Putnu⁵⁹ direktīvas paredz daudzu meža biotopu un ar mežiem saistītu dzīvnieku un augu sugu saglabāšanu. Vides atbildības direktīva⁶⁰ prasa nepieļaut un novērst kaitējumu videi, kas saistīts ar meža biotopiem⁶¹. Vides noziegumu direktīva⁶² kriminalizē noteiktu rīcību, kas saistīta ar kaitējumu aizsargājamiem mežiem⁶³. Eiropas Zaļā kursa ietvaros Komisija plāno ierosināt pārskatīšanu, lai to pastiprinātu. Stratēģiskās ietekmes novērtējuma direktīva⁶⁴ un Ietekmes uz vidi novērtējuma direktīva⁶⁵ attiecas uz noteiktiem mežsaimniecības plāniem, programmām un projektiem. Direktīva par sabiedrības piekļuvi vides informācijai⁶⁶ paredz vides informācijas, tostarp meža apsaimniekošanas plānu, pieejamību.

ES Kokmateriālu regula⁶⁷ aizliedz nelegālu kokmateriālu ieviešanu ES un nosaka pienākumus operatoriem, kas laiž kokmateriālus un koka izstrādājumus ES tirgū. Komisija pabeidz šīs regulas un Meža likumu izpildes pārvaldības un tirdzniecības regulas piemērotības pārbaudi⁶⁸, un 2021. gadā iepazīstinās ar saviem secinājumiem un priekšlikumu uzlabotiem noteikumiem pret atmežošanu un mežu degradāciju.

Nelegālā mežizstrāde ir īpaši satraucoša, ja tā skar primāros un vecos mežus vai mežu biotopus, kuros bojājumu neatgriezeniskuma dēļ ir palikušas ļoti mazas platības. Slikta attiecīgā “acquis” tiesību akta īstenošana var arī izraisīt meža degradāciju vai meža aizsardzības statusa uzlabojumu trūkumu. Komisija centīsies uzlabot atbilstības nodrošināšanu valsts līmenī, pastiprinot dialogu ar atsevišķu dalībvalstu kompetentajām iestādēm un cieši sadarbojoties ar dalībvalstīm un Eiropas vides aģentūru, inspektoru, policijas, prokuroru un tiesnešu tīkliem, pamatojoties uz norādījumiem, kas jau sagatavoti sadarboties ar tiem, un apstiprināti⁶⁹, kā arī pastiprināt izpildi, tostarp vajadzības gadījumā izmantojot pārkāpumu procedūras. Komisija ir sākusi pārkāpumu procedūras saistībā ar mežsaimniecības darbībām, kas pārkāpj Dzīvotņu un putnu direktīvas, Stratēģisko vides novērtējuma direktīvu, ES Kokmateriālu regulu un Direktīvu par sabiedrības piekļuvi vides informācijai.

⁵⁸ Padomes 1992. gada 21. maija Direktīva 92/43/EEK.

⁵⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību.

⁶⁰ Direktīva 2004/34/EK par atbildību vides jomā attiecībā uz kaitējuma videi nepieļaušanu un novēršanu.

⁶¹ Skatīt Komisijas pamatnostādnes par kopēju izpratni par kaitējumu videi saskaņā ar Direktīvu par atbildību par vidi (C (2021) 1860 galīgā redakcija), jo īpaši 15., 18. un 90. punktu.

⁶² Direktīva 2008/99/EK par vides aizsardzību, izmantojot krimināltiesības.

⁶³ Skatīt, piemēram, Direktīvas 2008/99/EK 3. panta h) punktu.

⁶⁴ Direktīva 2001/42/EK par dažu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu.

⁶⁵ Direktīva 2011/92/ES par dažu valsts un privātu projektu ietekmi uz vidi novērtējumu.

⁶⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 28. janvāra Direktīva 2003/4/EK par sabiedrības piekļuvi vides informācijai ⁶⁷ un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 90/313/EEK.

⁶⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Regula Nr. 995/2010, kas nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus.

⁶⁸ Padomes Regula (EK) Nr. 2173/2005 (2005. gada 20. decembris) par meža likumu izpildes, pārvaldības un tirdzniecības (*FLEGT*) licencēšanas sistēmas izveidi kokmateriālu importam Eiropas Kopienā.

⁶⁹ Sk. Vides atbilstības nodrošināšana lauku apvidos – ES Publikāciju birojs (europa.eu); un Norādījumi par noziegumu pret vidi un ar tiem saistītu pārkāpumu apkarošanu: Circabc (europa.eu)).

Komisija veicinās ģeotelpiskās izlūkošanas izmantošanu dalībvalstīs⁷⁰ un ES līmenī, attīstot savas spējas izmantot ģeotelpisko informāciju, lai nodrošinātu atbilstību videi⁷¹. Tā arī sniegs atjauninātus norādījumus par dažu ar mežiem saistītu noteikumu, piemēram, sugu aizsardzības noteikumu saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu, interpretāciju⁷² un aizsardzības noteikumu *Natura 2000* teritorijām, kā arī dabas aizsardzības tiesību aktu piemērošanu mežiem⁷³. Komisija arī mudinās dalībvalstu kompetentās iestādes izmantot pieejamo tehnisko palīdzību, piemēram, *TAIEX EIR* vienādranga programmu⁷⁴ un tehniskā atbalsta instruments, kas atbalsta dalībvalstis reformu izstrādē un īstenošanā⁷⁵.

Cīņa pret noziegumiem vides jomā⁷⁶ ir prioritāte Eiropas jaunākajā nopietnās un organizētās noziedzības draudu novērtējuma (*SOCTA*) ziņojumā (2021. gads) un jaunajā ES stratēģijā organizētās noziedzības apkarošanai 2021.–2025.⁷⁷

Tā kā tiek ziņots par nelikumīgas mežizstrādes gadījumiem arī attiecībā uz koksnes izstrādājumiem, kas laisti tirgū saskaņā ar ES Kokmateriālu regulas (*EUTR*) prasībām, dalībvalstīm ir jānodrošina labāka uzraudzība un izpilde. Tas ietver pārbaudi, vai sertifikācijas shēmu sniegtā informācija sniedz operatoriem nepieciešamo informāciju, lai pilnībā ievērotu *EUTR*.

Turklāt Komisija analizēs, vai ir lietderīgi noteikt obligātos standartus trešo pušu sertifikācijas shēmām, lai nodrošinātu atbilstošus uzticamības, pārredzamības un neatkarīgas revīzijas standartus.

Turklāt Komisija atbalstīs pilsoniskās sabiedrības atbilstības uzraudzības iestādes lomu un sadarbosies ar dalībvalstīm, lai uzlabotu indivīdu un nevalstisko organizāciju piekļuvi tiesai valsts tiesās vides jautājumos⁷⁸. Orhūsas regulas pārskatīšana stiprinās pilsoniskās sabiedrības lomu ES lēmumu pieņemšanā.

---

⁷⁰ Partnerattiecību programma *Copernicus* lietotāju uzņemšanas pamatprogramma jau atbalsta izmēģinājuma valsts meža informācijas platformas un ģeotelpiskās informācijas izmantošanu cīņā pret nelikumīgu mežizstrādi mežos (noziegumi pret mežiem).

⁷¹ Skatīt paziņojumu par ES darbībām, lai uzlabotu vides atbilstību un pārvaldību, COM (2018) 10. galīgā redakcija.

⁷² Skatīt “Vadlīniju dokuments par Kopienas nozīmes dzīvnieku sugu stingru aizsardzību saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu 92/43/EEK” vietnē https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/guidance/index_en.htm pārskatīšanas stadijā.

⁷³ Skatīt “*Natura 2000* teritoriju pārvaldība: “Dzīvotņu” direktīvas 92/43/EEK 6. panta noteikumi, “Metodiskie norādījumi par Dzīvotņu direktīvas 25 92/43/EEK 6. panta 3. un 4. punkta noteikumiem” (pārskatīšanas stadijā), un Norādījumi par *Natura 2000* un mežiem vietnē https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm

⁷⁴ *TAIEX EIR P2P rīks* atvieglo apmaiņu starp valsts iestādēm, ļaujot tām mācīties vienai no otras. Tas var arī organizēt pasākumus pēc Eiropas Komisijas dienestu pieprasījuma, izmantojot augšējo pieeju (*TAIEX* stratēģiskais).

⁷⁵ Tehniskā atbalsta instrumenta atbalsts tiek sniegts pēc pieprasījuma, un tas aptver plašu politikas jomu klāstu, tostarp ES “acquis” tiesību aktu īstenošanu, vides tiesību aktu izpildi un ar mežu un mežu apsaimniekošanu saistītus jautājumus saistībā ar ES prioritātēm, piemēram, zaļo un digitālo pāreju. [Tehniskā atbalsta instruments \(TSI\) | Eiropas Komisija \(europa.eu\)](#).

⁷⁶ Noziedzība mezsaimniecībā rada nopietnus ekonomiskus, vides un sociālus zaudējumus un veicina korupciju, naudas atmazgāšanu un citus noziegumus. Pasaulē tiek lēsts, ka ikgadējie ieņēmumu zaudējumi mezsaimniecības noziegumu dēļ ir līdzvērtīgi USD 51–152 miljardiem gadā⁷⁷, kas ir lielākā noziedzības videi daļa.

⁷⁷ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES stratēģiju organizētās noziedzības apkarošanai 2021.–2025. gadam, COM (2021) 170 galīgā redakcija.

⁷⁸ Skatīt paziņojumu “Tiesu pieejamības uzlabošana vides jautājumos ES un tās dalībvalstīs”, COM (2020) 643 galīgā redakcija.

8. Secinājums

Meži un mežu nozare ir būtiska daļa Eiropas pārejā uz modernu, klimatneitrālu, resursu efektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku. Šajā stratēģijā ierosinātās saistības un darbības nodrošinās augošus, veselīgus, daudzveidīgus un noturīgus ES mežus un nodrošinās to nozīmīgu ieguldījumu mūsu klimata un bioloģiskās daudzveidības mērķos, plaukstošu iztiku lauku apvidos un ārpus tiem, kā arī ilgtspējīgu meža bioekonomiku. Šajā stratēģijā izklāstītā stratēģiskā pieeja uzraudzībai, decentralizētai plānošanai un apsaimniekošanai palīdzēs nodrošināt, ka meži var veikt šīs daudzās funkcijas. Stratēģijā ir atzīta mežu, mežsaimnieku un visas uz mežu balstītās vērtību ķēdes centrālā loma Eiropas Zaļā kursa mērķu sasniegšanā, un stratēģijas īstenošanu pamatos spēcīga un iekļaujoša pārvaldības sistēma, kas ļauj visām ieinteresētajām pusēm iesaistīties un veidot mežu nākotni ES. Komisija nodrošinās, ka stratēģija tiek īstenota ciešā saskaņā ar citām politikas iniciatīvām, tostarp tām, kas pieņemtas saskaņā ar Eiropas zaļo kursu, un priekšlikumiem, kas iesniegti kā daļa no “Fit-for-55” paketes.

Komisija aicina visas ieinteresētās puses iesaistīties plašās debatēs par ES mežu nākotni. Iedzīvotāji un kopienas tiek mudinātas aktīvi piedalīties apņemšanās īstenošanā līdz 2030. gadam iestādīt vismaz 3 miljardus papildu koku. Komisija aicina Eiropas Parlamentu un Padomi apstiprināt šo stratēģiju. Lai nodrošinātu pilnīgu politisko atbildību par stratēģiju, Komisija ierosinās pastāvīgu progresu punktu Padomē un Eiropas Parlamentā. Tā pārskatīs stratēģiju līdz 2025. gadam, lai novērtētu progresu un to, vai ir nepieciešami turpmāki pasākumi tās mērķu sasniegšanai.